

**PARISUHDEIDENTITEETIN JA TURVALLISEN KIINTYMYSTYYLIN
YHTEYS PARISUHTEEN LAATUUN**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Psykologian laitos
PL 65
40014 Jyväskylä

Kaisa Kovalainen
Psykologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Pro gradu -tutkielma
Kevät 2002

TIIVISTELMÄ

Parisuhdeidentiteetin ja turvallisen kiintymystyylin yhteys parisuhteen laatuun

Tekijä: Kaisa Kovalainen

Ohjaaja: Akatemiaprofessori Lea Pulkkinen

Psykologian pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2002

40 sivua

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää, onko Marcian (1966) 4-kategorisen identiteettistatusmallin mukaisesti määritetyllä parisuhdeidentiteetillä yhteyttä parisuhteen laatuun. Lisäksi tarkastelin, kietoutuvatko parisuhdeidentiteetti, turvallinen kiintymystyyli ja parisuhteen laatuun toisiinsa kolmen muuttujan kombinaationa. Pyrin myös selvittämään, juontuvatko parisuhdeidentiteetti, kiintymys ja parisuhteen laatu lapsuudenkodin kasvatuksesta. Tutkimus on osa edelleen meneillään olevaa Lapsesta aikuiseksi -pitkittäistutkimusta, jossa samojen tutkimushenkilöiden sosiaalista kehitystä on seurattu 8-vuotiaasta saakka. Tässä tutkimuksessa on hyödynnetty vuosina 1986 ja 1995 kerättyjä aineistoja, jolloin tutkittavat ovat olleet 27- ja 36-vuotiaita. Tutkimusjoukko rajautui tutkittaviin, joiden parisuhteen laatu oli määriteltävissä 36-vuotiaana tai olivat tuolloin naimattomia (N = 301) Lapsilähtöinen kasvatus lapsuudenkodissa ennusti suuntaa-antavasti miesten turvallista kiintymystä, ja tilastollisesti merkitsevästi suhdetyyppiä 36-vuotiaana. Naisilla yhteyttä ei havaittu. Vastoin odotuksia lapsilähtöinen kasvatus ei ollut yhteydessä parisuhteen laatuun ja parisuhdeidentiteettiin. Tutkittavien parisuhdeidentiteetti määritettiin Marcian (1966) statusluokittelun mukaisesti epäselväksi (diffuusio), etsiväksi (moratorium), omaksutuksi (foreclosure) tai saavutetuksi (achievement). Loglineaarisen mallin jäännöstermit osoittivat, että parisuhdeidentiteetti, parisuhteen laatu ja kiintymystyyli liittyivät yhteen siten, että miehillä hyvä parisuhteen laatu, turvallinen kiintymys ja epäselvä (diffuusio) identiteetti esiintyivät yhdessä, kun naisilla yhdessä esiintyivät eronneisuus, turvaton kiintymys ja epäselvä identiteetti sekä naimattomuus, turvaton kiintymys ja saavutettu identiteetti. Koko aineiston analyyseista ilmeni myös, ettei pohdintaa sisältävät identiteettistatukset (etsivä ja saavutettu identiteetti) ja turvaton kiintymys olleet tyypillisiä hyvälaatuisessa parisuhteessa eläville. Turvallinen kiintymys ei ollut tyypillistä naimattomille. Hyvälaatuisessa suhteessa elävillä miehillä esiintyi identiteetin regressiivistä kehitystä ja naimattomilla naisilla progressiivista kehitystä. Tutkimustulokset asettavat kyseenalaiseksi Marcian statusmallin oletettaman identiteetin kehityssuunnan. Tutkimusmenetelminä käytettiin ristiintaulukointia, loglineaarista mallia, varianssianalyysejä ja t-testiä.

Avainsanat: Parisuhteen laatu, identiteetti, parisuhdeidentiteetti, kiintymystyyli, lapsilähtöinen kasvatus

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to investigate, if there were relations between relationship quality, adult secure attachment and intimate identity defined according to Marcia's (1966) 4-categorical identity status paradigm. Also the relations between child-centered parenting of the family of origin and marital quality, secure attachment and intimate identity were studied. The study was part of the ongoing Jyväskylä Longitudinal Study of Social Development where originally 369 participants (173 girls and 196 boys) were followed from the age 8. The first data was collected in 1968. Data gathered at ages 27 and 36 were used in present analysis (N = 301). The results showed that there were no significant relations between child-centered parenting of the family of origin and relationship quality or intimate identity. Married men were raised more child-centered than were those men, who were cohabiting ($p < .01$). Securely attached men had also had more child-centered parenting than did non-securely attached. The adjusted residuals of the loglinear model indicated that for 36-year-old male participants living in a stable, happy relationship and being securely attached and in the identity diffusion, was typical. For women, it was likely to be single, non-securely attached and in the identity achievement, or divorced, non-securely attached and in the identity diffusion. Men living in a stable happy relationship with intimate identity diffusion at the age of 36, had been in the intimate identity foreclosure at the age of 27. Single women with achieved intimate identity were in the identity diffusion at the age of 27. More research will be needed in the future.

Key words: Relationship quality, identity, intimate identity, child-centered parenting, attachment style.

JOHDANTO

Parisuhde on kahden yksilön muodostama läheinen suhde, jossa yksilöt ovat sitoutuneet toisiinsa. Koska parisuhteessa kohtaavat kahden yksilön elämänhistoriat, se on tarjonnut psykologian tutkijoille useita mielenkiintoisia tutkimusaiheita. 1990-luvulla parisuhdetta on tarkasteltu paljon esimerkiksi puolisoitten kiintymystyylien näkökulmasta, ja turvallisen kiintymyksen ja parisuhteen hyvän laadun välinen yhteys on osoitettu (esim. Hazan & Shaver, 1987; Morrison & Coiro, 1997). Turvallisen kiintymyksen juuret ovat lapsuudessa, jolloin yksilön perusturvallisuuden tunne muodostuu (Bowlby, 1993; Ainsworth, Blehar, Waters & Wall, 1978). Lapsuuden koti tarjoaa siis suunnan yksilön kehitykselle ja luo pohjan sille, millaiseksi yksilö kokee läheiset ihmissuhteensa. Lapsuudenkodin kasvatuskäytäntöjen yhteys parisuhteen laatuun on ollut viime aikoina tutkijoita kiinnostanut ilmiö, mutta pitkäikäistutkimusaineistoon perustuvaa tietoa on olemassa vain muutama (esim. Feng, Giarusso, Bengtson & Frye, 1999; Conger, Cui, Bryant & Elder, 2000). Lapsuuden perusturvallisuus on myös identiteettiteorian kulmakivi (Erikson, 1968, 1980), ja parisuhdeidentiteettiä on määritetty Marcian (1966) statusmallin avulla jo vuosikymmeniä. Tästä huolimatta parisuhdeidentiteetin ja parisuhteen laadun välistä yhteyttä ei ole tutkittu. Myöskään siitä, onko lapsuudenkodin kasvatuksella yhteyttä parisuhdeidentiteettiin, ei ole julkaistu tutkimustietoa. Tutkielmani tarkoitus on selvittää, onko parisuhdeidentiteetillä ja kiintymystyyllillä yhteyttä parisuhteen laatuun. Lisäksi tutkin, ennustaako lapsuudenkodin lapsilähtöinen kasvatus parisuhteen laatua, parisuhdeidentiteettiä ja kiintymystyyliä. Tutkielmani on osa vuodesta 1968 käynnissä ollutta Lapsesta aikuiseksi -tutkimusta. Aineisto rajoittuu tutkimaan vain parisuhteen toista osapuolta.

Parisuhdetutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä ovat parisuhteen pysyvyys (marital stability) ja parisuhteen laatu (marital quality). Pysyvyys tarkoittaa sitä, jatkuuko parisuhde vai päättyykö se eroon. Parisuhteen laadulla puolestaan tarkoitetaan yksilöiden kokemusta parisuhteesta. Vaikka parien yleisiä käyttäytymismalleja on pystytty tunnistamaan, on parisuhteen laatua vaikea määrittää, eikä siihen ole

yksiselitteistä standardia. Seuraavaksi käsittelen tarkemmin parisuhteen laadun käsitteellistämisen ongelmaa.

Parisuhteen laatua on kirjallisuudessa kuvattu parisuhdetyytyväisyyden (marital satisfaction), parisuhteeseen sopeutumisen (marital adjustment) sekä parisuhteen onnellisuuden (marital happiness) käsitteillä. Bradbury, Beach ja Fincham (2000) totesivat katsauksessaan 1990-luvun parisuhdetyytyväisyyden tutkimukseen, että parisuhdetyytyväisyys on merkitsevä suhteen laadun indikaattori.

Parisuhdetyytyväisyyden - ja täten myös laadun - käsitteellistäminen ei kuitenkaan ole yhdenmukaista. Aikaisemmin parisuhteen laatua on määritetty yhdellä dimensiolla, kuten esimerkiksi Spanierin (1976) kehittämässä Dyadic Adjustment Scale -lomakkeessa (DAS), jossa korkean pistemäärän käytetystä tyytyväisyyden mittarista on ajateltu kuvaavan parisuhteen hyvää, ja alhaisen pistemäärän huonoa laatua.

Viimeaikaisen tutkimuksen merkittävä kehityssuunta on ollut parisuhteen positiivisten ja negatiivisten piirteiden erottaminen omiksi dimensioikseen (Bradbury ym., 2000). Fincham ja Linfield (1997) määrittivät parisuhteen laatua kaksiulotteisella mallilla ja erottivat puolisoilla neljä erilaista parisuhteen laatua kuvaavaa luokkaa. Nämä luokat muodostuivat sen mukaan, olivatko parisuhteen positiiviset piirteet korkeita vai alhaisia sekä negatiiviset piirteet korkeita vai alhaisia. Parit, joiden suhdetta luonnehti korkea positiivisuus ja alhainen negatiivisuus, kuvasivat Finchamin ja Linfieldin mukaan parisuhteen hyvää laatua. Vastaavasti parisuhteen huonosta laadusta kertoi korkea negatiivisuus ja vähäinen positiivisuus. Tämän ansiosta parisuhteen alhainen positiivisuus ja korkea negatiivisuus ovat erotettavissa toisistaan, toisin kuin yksiulotteisissa mallissa (Fincham & Linfield, 1997).

Parisuhteen laatua ja pysyvyyttä ei ole mielekästä tarkastella toisistaan erikseen, sillä suhteen kesto on usein yhteydessä siihen, millaiseksi parisuhteen laatu koetaan (Bradbury ym., 2000; Tolkki-Nikkonen, 1990). Esimerkiksi Tolkki-Nikkosen (1990) tutkimuksessa 15 aviovuoden jälkeen liittonsa onnelliseksi arvioivilla havaittiin voimakkaat korrelaatiot tyytyväisyyteen parisuhteen eri elämänaloilla, kuten kommunikaatio, sukupuolielämä ja päätöksenteko. Tämä ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita, että laadultaan hyvät suhteet kestävät ja huonot päättyvät, vaan usein myös huonoja suhteita pidetään yllä. Tekijöitä, jotka pitävät laadultaan huonoja liittoja koossa kutsutaan avioeron esteiksi (barriers to divorce). Huonoja suhteita saattavat pitää koossa esimerkiksi lapset, uskonnollinen vakaumus, taloudelliset syyt tai riippuvuus puolisoista

(Knoester ja Booth, (2000)). Heatonin ja Albrechtin (1991) tutkimuksessa myös avioeron esteitä olivat myös sitoutuminen avioliitoinstituutioon ja vähäiset sosiaaliset suhteet. Avioeron esteet ovat yksilöllisiä, ja saattavat vaihdella elämäntilanteen mukaan (Esterberg & Moen, 1994). Avioeron esteet ovat osa sosiaalisen vaihdon teoriaa, jonka mukaan yksilö puntaroi, miten hän saa parisuhteeltaan vastinetta sille, mitä kokee siihen sijoittaneensa (Levinger, 1976).

Parisuhteen laatua arvioitaessa on syytä huomioida myös suhdetyyppi, millä on todettu olevan yhteys parisuhteen laatuun (Kinnunen, Rytönen, Miettinen & Pulkkinen, 2000). Suhdetyypillä tarkoitetaan yksilön siviilisäätyä, esimerkiksi avo- tai avioliittoa, sekä sitä, monesko suhde on kyseessä. Avoliitot päättyvät eroon avioliittoja useammin (Thompson & Coella, 1994), ja niissä parisuhteen laatu koetaan usein heikommaksi kuin avioliitoissa (esim. Kinnunen ym., 2000). Kinnusen ym. (2000) tutkimuksessa eronneiden ja uudessa suhteessa olevien konfliktinratkaisustrategiat olivat aggressiivisempia kuin ensimmäisessä avo- tai avioliitossaan olevien. Suhdetyypillä on merkitystä myös parisuhteen pysyvyyteen, sillä uusilla avioliitolla, jotka päättyvät eroon, on taipumusta päättyä nopeammin kuin ensimmäisten avioliittojen (Coleman, Ganong & Fine, 2000).

Parisuhteen laatua ennustavia tekijöitä on etsitty puolisoiden primaariperheistä useissa tutkimuksissa (esim. Sanders ym., 1999; Feng ym., 1999; Gonger ym., 2000; Bartle-Haring & Sabatelli, 1998), sillä vanhempien välinen suhde osa kontekstia, jossa yksilö kasvaa ja kehittyy. Vanhempien avioeron merkitystä lasten myöhemmille intiimisuhteille on tutkittu paljon (esim. Amato, 1996; Amato & Booth, 1996; Sanders ym., 1999; Feng ym., 1999; Wolfinger, 2000), ja myös avioeron siirtymää sukupolvelta toiselle on havaittu joissakin tutkimuksissa (Amato, 1996; Amato & Booth, 1996). Nykytutkimuksen valossa vaikuttaa siltä, että vanhempien avioerolla on erilainen merkitys naisten ja miesten parisuhteille. Parien, joissa naisen vanhemmat ovat eronneet, on havaittu käyttävän keskenään negatiivisempaa kommunikointityyliä kuin parien, joissa miehen tai ei kummankaan vanhemmat olleet eronneet (Sanders ym., 1999). Fengin ym. (1999) tutkimuksessa vanhempien avioero lisäsi tytärten todennäköisyyttä erota demografisten ja elämäntilannetekijöiden toimiessa mediaattoreina. Myös Bolgar, Zwei-Frank ja Paris (1995) havaitsivat intiimisuhteiden ongelmia niillä, joiden vanhemmat olivat eronneet.

Vanhempien keskinäisellä vuorovaikutustyyllillä on merkitystä sille, kuinka lapset myöhemmin sopeutuvat parisuhteisiinsa (Bartle-Haring & Sabatelli, 1998). Congerin ym. (2000) tutkimuksessa vanhempien välinen myönteinen tunneilmaisu ennakoii myöhemmin positiivista vuorovaikutusta myös lasten parisuhteissa. Valitettavasti moni lapsi saa mallin läheisissä ihmissuhteissa toimimiselle vanhempien riittaisasta suhteesta, millä saattaa olla kauaskantoisia vaikutuksia. Esimerkiksi Amato (1996) havaitsi vanhempien negatiivisen vuorovaikutuksen ennakoivan ongelmakäyttäytymistä ja myöhemmin myös ongelmia ihmissuhteissa. Fengin ym. (1999) tutkimuksessa vanhempien negatiivinen tunneilmaisu oli yhteydessä poikien parisuhteen laatuun kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Vanhemman sukupuoli toimi Fengin ym. tutkimuksessa muuntavana tekijänä siten, että isän negatiivinen tunneilmaisu lapsuudenkodissa ennusti poikien vähäistä, ja äidin negatiivinen tunneilmaisu korkeaa positiivista vuorovaikutusta avioliitossa.

Vanhempien keskinäinen suhde on tärkeä osa lapsen kasvuympäristöä, mutta myös vanhempien lapsen kohdistamat kasvatuskäytännöt ovat yksilön kehityksen kannalta tärkeitä. Kokon ja Pulkkisen (2000) tutkimuksessa havaittiin lapsilähtöisen kasvatuksen olevan merkityksellinen riskikehitykseltä suojaava tekijä aggressiivisilla lapsilla. Lapsilähtöinen kasvatusta merkitsee vanhempien luontaiseen auktoriteettiin perustuvaa turvallisuutta, toimintojen valvontaa, suoritusodotuksia, lämpöä ja lasta aktiivisesti kuuntelevaa suhtautumista (Pulkinen, 1996). Lapsuudenkodin kasvatuskäytännöillä on havaittu olevan merkitystä myös aikuisiän parisuhteelle. Conger ym. (2000) havaitsivat prospektiivisessä pitkittäistutkimuksessaan, että lapsuudenkodin huolehtivasti rajoittavat (nurturant-involvement) kasvatuskäytännöt ennakoivat hyviä vuorovaikutustaitoja (interpersonal competence), jotka puolestaan olivat yhteydessä parisuhteen hyvään laatuun.

Aikuisten kiintymystyylien tutkimus on ollut tutkijoiden kiinnostuksen kohteena viime vuosikymmenen aikana ja parisuhdetutkimus on tarjonnut luonnollisen kontekstin tälle tutkimuksen saralle. Kiintymyssuhde on määritelty yksilön sisäsyntyiseksi pyrkimykseksi hakea läheisyyttä ja suojaa toiselta yksilöltä (Bowlby, 1993; Ainsworth ym., 1978). Kiintymyssuhdetta on alunperin tutkittu lasten ja heidän äitinsä välisestä vuorovaikutuksesta. Ainsworth (1978) kumppaneineen kehitti vierastilanteen (Strange Situation) nimellä tunnetun menetelmän, jonka perusteella he luokittelivat vuoden ikäiset lapset suhteessa äitiinsä turvallisesti, välttelevästi ja vastustavasti kiintyneisiin.

Luokittelu on myöhemmin ollut perustana Hazanin ja Shaverin (1987) tutkimukselle aikuisten kiintymyssuhdeluokista, missä havaittiin aikuisten kiintymystyylien jakaantuvan samoin kuin lapsuudessa. Hazanin ja Shaverin luokittelua käytetyissä tutkimuksissa yleensä hieman yli puolet tutkittavista luokitellaan turvallisesti kiintyneisiin (esim. Hazan & Shaver 56%, Feeney, Noller & Patty (1993) 52.8%). Välttelevästi kiintyneiksi luokiteltiin Hazanin ja Shaverin tutkimuksessa 19% ja Feeneyn ym. tutkimuksessa 15.5%. Samoissa tutkimuksissa vastaavat luvut vastustavasti kiintyneiden osalta olivat 25% ja 31,6%.

Aikuisten kiintymyssuhdetta on tutkittu myös nelikategorisella mallilla (Taulukko 1), jossa on kaksi positiivinen - negatiivinen -dimensiota, mitkä muodostuvat käsityksestä itsestä ja käsityksestä muista ihmisistä (Bartholomew & Horowitz, 1991). Mallissa tutkittavat jaotellaan turvallisesti (positiivinen käsitys sekä itsestä että muista), takertuvasti (positiivinen käsitys muista, negatiivinen itsestä), itseriittoisesti (positiivinen käsitys itsestä, negatiivinen muista) sekä pelokkaasti kiintyneisiin (negatiivinen käsitys sekä itsestä että muista). Bartholomewin ja Horowitzin (1991) luokittelumallia testaavassa tutkimuksessa kiintymystyylijakauma oli seuraava: turvallinen 47%, takertuva 14%, itseriittoinen 18% ja pelokas 21%. Jakautuma oli hieman erilainen sukupuolesta riippuen: naiset kuuluvat useammin takertuvan ja miehet itseriittoisen kiintymystyylin ryhmään, mikä tuli ilmi myös Männikön (2001) väitöskirjatutkimuksessa. Turvallinen ja turvaton kiintymys vastakkaiseen sukupuoleen ilmenivät Männikön (2001) tutkimuksessa eri tavoin miehillä ja naisilla: miehistä n. 60 % osoitti turvallista kiintymystä naisia kohtaan, kun vastaavasti vain n. 40 % naisista oli turvallisesti kiintyneitä miehiin.

Taulukko 1: Bartholomewin ja Horowitzin kiintymystyyliuokittelu.

<p>ITSERIITTOINEN</p> <p>käsitys itsestä + käsitys muista -</p>	<p>TURVALLINEN</p> <p>käsitys itsestä + käsitys muista +</p>
<p>PELOKAS</p> <p>käsitys itsestä - käsitys muista -</p>	<p>TAKERTUVA</p> <p>käsitys itsestä - käsitys muista +</p>

Kiintymystyylin ja intiimisuhteen keston ja laadun välillä vallitsevia yhteyksiä on tutkittu viime aikoina paljon. Kiintymystyyliä ja parisuhteen vuorovaikutusta tutkittaessa on havaittu, että turvallisesti kiintyneiden parisuhteissa hyökkävää ja protestoivaa käyttäytymistä ilmenee merkitsevästi vähemmän kuin turvattomia kiintymystyyliä edustavilla (Morrison & Goodlin-Jones, 1997). Turvallinen kiintymys näyttää siis olevan positiivisesti yhteydessä parisuhteen laatuun, mikä on havaittu useissa muissakin tutkimuksissa (esim. Kirkpatrick & Davis, 1994; Vollig, Notaro & Larsen, 1998). Männikkö (1997) havaitsi pro gradu -tutkielmassaan, etteivät suomalaiset eronneet merkitsevästi turvallisen ja takertuvan kiintymystyylin välillä, joten tähän 1990-luvun tutkimuksissa käytetty dikotominen turvallinen - turvaton - kiintymystyylijako ei välttämättä erottele ryhmiä riittävästi. Männikkö on kehittänyt kiintymystyylin arviointimenetelmää väitöskirjatutkimuksessaan (2001), minkä ansiosta aikuisten kiintymystyyliä on tulevaisuudessa mahdollisuus määrittää tarkemmin. Männikön (2001) mukaan turvallisen kiintymyksen määrittelyssä on huomioitava, arvioiko tutkimushenkilö useamman kuin yhden kiintymystyylien kuvaavan itseään. Kiintymys, joka sisältää useampia kuin yhtä tyyliä, on Männikön mukaan turvatonta, samoin kuten kokemus siitä, ettei mikään tutkimushenkilö koe minkään kiintymystyylikuvauksen sopivan itseensä. Bartholomewin ja Horowitzin (1991) kiintymystyyliuokittelu perustuu itsearviointeihin väittämiin, joissa tutkimushenkilö saattaa suhteuttaa arviointeja toisiinsa. Männikön (2001) kehittämässä luokittelumenetelmässä huomioidaan myös tämä.

Kettunen, Krats & Kinnunen (1996) havaitsivat, että Lapsesta aikuiseksi - tutkittavilla turvallinen kiintymyssuhde oli yhteydessä sekä luottavaiseen perheilmapiiriin että lapsilähtöiseen kasvatukseen. On mahdollista, että turvallisesti kiintyneet aikuiset välittävät lapsilähtöisillä kasvatuskäytännöillään turvallista kiintymystä lapsilleen, sillä kiintymystyylien vastaavuutta yli sukupolvien on havaittu: Lehtonen ja Niemelä (2000) tutkivat 19 suomalaisen äidin sekä heidän 18-vuotiaiden esikoistensa kiintymystyyliä Mainin ym. (1985) kehittämällä Adult Attachment Interview -menetelmällä. Kaikkien tutkittavien äitien ja tytärien kiintymystyyliä olivat yhtäläiset. Lisäksi kaikissa tutkimuspareissa, joissa äiti oli turvallisesti kiintynyt, myös lapsi osoitti turvallista kiintymystä. Sukupolvien välillä kiintymystyylien yhtäläisyyksiä ovat havainneet myös Benoit ja Parker (1994). Tutkimuksissa on myös todettu, että turvallisesti kiintyneet aikuiset ovat turvattomia tyytyväisempiä parisuhteeseensa (esim. Le Poire & Haynes, 1997). Kiintymystyyliä tutkittaessa olisi tärkeää tutkia parisuhteen molempia osapuolia, sillä myös parisuhteen vuorovaikutuksella sekä puolison kiintymyksellä on merkitystä aikuisten kiintymystyyliä (LePoire & Haynes, 1997; Cook, 2000).

Kuten turvallisen kiintymyksen, myös vahvan identiteetin kivijalkana on nykytiedon valossa lapsuuden perusturvallisuus. Eriksonin (1968, 1980) mukaan yksilön identiteetin muodostuminen tapahtuu kehityksellisenä jatkumona, jossa aiemmat kokemukset luovat perustan sille, miten yksilö kohtaa kehitysvaiheensa. Kehityksen alkuvaiheessa yksilön identiteetti on selkiytymätön, mutta kasvaessaan yksilö alkaa rakentaa identiteettiään omaksumalla vanhempiensa arvoja ja asenteita (Erikson, 1968). Eriksonin teorian mukaan keskeinen kehitysvaihe identiteetin muodostuksen kannalta ajoittuu nuoruusikään, jolloin yksilö voi alkaa kyseenalaistamaan läheisiltä ihmisiltä ja ympäröivästä maailmasta omaksuttuja arvoja, päämääränään saavuttaa oma yksilöllinen identiteetti. Nuoruusiän kehityskriisi oli alunperin Marcian (1966) identiteettistatusmallin perustana, millä hän pyrki kuvaamaan, missä identiteetin kehityksen vaiheessa yksilö on. Marcian statusten avulla on pyritty määrittämään identiteettiä esimerkiksi suhteessa ammattiin, ideologiaan (esim. uskonto, politiikka) tai ihmissuhteisiin (parisuhde, ystävät). Marcian statukset kuvaavat identiteetin kehityksen vaihetta sen mukaan, onko yksilö pohtinut identiteettiään sekä onko hän sitoutunut siihen vai ei. Pohdinta (exploration) merkitsee Marcian teoriassa kriisiä, johon sisältyy

oman identiteetin aktiivinen etsiminen. Sitoutuminen (commitment) puolestaan kertoo nimensä mukaisesti siitä, onko yksilö sitoutunut näkemykseensä.

Pohdintaa ja sitoutumista kuvaavat dimensiot muodostavat yhdessä neljä identiteettistatusta, mitkä on esitetty taulukossa 2. Yksilön identiteetti on epäselvä (diffuusio) silloin, kun hän ei osoita sitoutumista mihinkään ideologiaan tai arvoihin eikä ole pohtinut identiteettiään. Identiteetti on omaksuttu (foreclosure) silloin, kun yksilö on sitoutunut esimerkiksi kotoa lähtöisin oleviin arvoihin, mutta ei ole näitä arvoja kyseenalaistanut. Identiteettiään etsivät (moratorium) puolestaan pohtivat parhaillaan arvojaan, mutta eivät ole sitoutuneet mihinkään tiettyyn näkemykseen. Mallin mukaan yksilö, joka on sekä pohtinut että sitoutunut arvoihinsa on saavuttanut identiteettinsä (achievement). Saavutetun identiteetin voidaan ajatella kuvaavan identiteetin kehittyneintä tasoa. Meeuksen ym. (1999) tutkimuksessa saavutettu identiteetti näyttikin olevan kehityksen ”päätepiste” ihmissuhteita koskevan identiteetin osalta, kun puolestaan sosiaalisen identiteetin päätepisteeltä vaikutti omaksuttu identiteetti.

Taulukko 2: Marcian (1966) identiteettistatukset.

<p>EPÄSELVÄ (Diffuusio) sitoutuminen - pohdinta -</p>	<p>OMAKSUTTU (Foreclosure) sitoutuminen + pohdinta -</p>
<p>ETSIVÄ (Moratorium) sitoutuminen - pohdinta +</p>	<p>SAAVUTETTU (Achievement) sitoutuminen + pohdinta +</p>

Meeuksen, Iedeman, Helsenin ja Volleberghin (1999) mukaan käsitteellisesti parhaiten identiteetin kehitystä Marcian mallissa kuvaa siirtymä johonkin statuksista. Berzonskyn ja Adamsin (1999) mukaan siirtymät olivat identiteetin pysyvyyttä todennäköisempiä yliopisto-opiskelijoilla suoritetuissa tutkimuksissa. Waterman (1999)

on erottanut identiteetin kehityksessä progressiivisen ja regressiivisen kehityksen polut. Progressiiviseksi kehitykseksi hän kuvaa seuraavia siirtymiä (D = epäselvä, F = omaksuttu, M = etsivä, A = saavutettu): $D \rightarrow F$, $D \rightarrow M$, $D \rightarrow M \rightarrow A$, $F \rightarrow M$, $F \rightarrow M \rightarrow A$ sekä $M \rightarrow A$. Regressiivisiksi siirtymiksi Waterman kuvaa seuraavat: $F \rightarrow D$, $M \rightarrow D$ sekä $A \rightarrow D$. Lisäksi hän esittää kaksi epäjohdonmukaista siirtymää: $M \rightarrow F$ ja $A \rightarrow F$. Watermanin mukaan on olemassa vielä yksi siirtymä, joka ei ole progressiivinen sinänsä, mutta kuvaa identiteetin rakentamisen jatkuvaa prosessia: siirtymä saavutetusta (achievement) etsivään identiteettiin (moratorium). Tämän kaltainen siirtymä saattaa Watermanin (1999) ja Krogerin (1995) mukaan kuvata yksilön jatkuvaa arvojensa ja asenteidensa uudelleen arviointia. Kroger (1995) tarkastelee katsauksessaan identiteetin regressiivistä kehitystä, ja tuo esille kolme regressiivisen kehityksen suuntaa. Regressiivinen kehitys saattaa johtaa identiteetin epätasapainoon (regression of disequilibrium), jäykkyyteen (regression of rigidification) tai järjestäytymättömyyteen (regression of disorganisation) (Kroger, 1995). Identiteetin epätasapainoon johtava regressio saattaa kertoa elämäntilanteen muutoksesta tai uudelleenarvioinnista, ja Kroger olettaakin, että identiteetin epätasapainoa aiheuttava regressio voi olla identiteettiä uudelleen rakentavaa ilmeten esimerkiksi siirtymänä saavutetusta etsivään identiteettiin, josta takaisin saavutettuun identiteettiin. Identiteetin jäykkyyteen johtavaan regressioon liittyy perspektiivin kapeneminen, ja tätä kehitystä saattaa kuvata siirtymä etsivästä identiteetistä omaksuttuun identiteettiin (Kroger, 1995). Järjestäytymättömään identiteettiin johtava regressio tarkoittaa siirtymää epäselvään identiteettiin mistä tahansa statuksesta (Kroger, 1995).

Marcian identiteettistatusluokitteluun on kohdistunut paljon kritiikkiä (esim. Van Hoof, 1999), ja sen pätevyyttä identiteetin kehityksen kuvaajana on kyseenalaistettu useissa tutkimuksissa. Mallia on kritisoitu esimerkiksi siitä, että heikon ja vahvan identiteetin välisiä eroja on vaikea ilmaista: etsivästä identiteetistä puuttuvat sekä pohdinta että sitoutuminen, kun puolestaan saavutettuun identiteettiin sisältyvät molemmat (Van Hoof, 1999). Poikittaistutkimuksissa määritettyjen statusten ei voida näin ollen olettaa kuvaavaan identiteetin kehitystä, vaan kehitystä olisi tutkittava pitkittäistutkimuksilla kehityksellisten polkujen analyysillä (esim. Waterman (1999): pro- ja retrospektiiviset polkut). Erityisen voimakasta kritiikkiä teoriaa kohtaan esiintyy Van Hoofin (1999) katsauksessa, jossa Marcian teoriaa arvotellaan mm. rakennevaliditeetin puutteesta: Marcian statusmalli nojaa vain osittain Eriksonin (1968,

1980) teoriaan, jolle sen on ajateltu perustuvan. Myöskään käsitteistö ei ole Erikonin teorian kanssa yhdenmukainen.

Pulkkinen ja Kokko (2000) ovat tutkineet identiteettistatusten muutoksia Lapsesta aikuiseksi -pitkittäistutkimuksessa 27- ja 36-vuotiaina. Intiimisuhdeidentiteetin osalta he havaitsivat, että siirtymät epäselvästä identiteetistä pois olivat yleisempiä kuin tähän statukseen siirtyminen. Päinvastainen ilmiö oli havaittavissa omaksutun identiteetin osalta: siirtymät siihen olivat pois siirtymistä yleisempiä. Havainto on yhdenmukainen Meeuksen ym. (1999) pitkittäistutkimuksen kanssa, jonka mukaan ihmissuhteita koskevalla identiteetillä on taipumus osoittaa sitoutumista ajan myötä. Identiteetti näyttää siis muotoutuvan selvemmäksi. Pulkkisen ja Kokon (2000) tutkimuksessa sekä epäselvä että omaksuttu identiteetti olivat miehillä naisia yleisempiä. Sitoutumista kuvaavat identiteettistatukset (omaksuttu ja saavutettu identiteetti) osoittivat Lapsesta aikuiseksi -tutkimuksessa suurempaa pysyvyyttä kuin sitoutumattomat statukset.

Vaikka parisuhteen laatua on tutkittu laaja-alaisesti, ei sitä ole kytketty tutkimuksissa parisuhdeidentiteettiin. Tutkielmani tavoitteena on tuoda uutta tutkimustietoa tälle parisuhdetutkimuksen saralle. Koska perusturvallisuus on sekä identiteettiteorian (Erikson, 1980) että kiintymyssuhdeteorian (Bowlby, 1993) yhteinen elementti, ja kiintymystyyllillä on yhteys parisuhteen laatuun (esim. Morrison & Goodlin-Jones, 1997), oletan, että parisuhteen laadun, parisuhdeidentiteetin ja kiintymystyylin välillä esiintyy riippuvuutta. Näitä kolmea muuttujaa ei ole aikaisemmin tarkasteltu yhdessä. Meeuksen ym. (1999) mukaan saavutettu identiteetti on intiimi-identiteetti osoittaa sitoutumista iän myötä, joten oletan, että vakaaseen ja hyvään parisuhteeseen ovat yhteydessä sitoutumista kuvaavat identiteettistatukset (omaksuttu ja saavutettu identiteetti). Oletan kiintymystyylin olevan yhtedessä parisuhteen laatuun yhdenmukaisesti aikaisemman tutkimustiedon kanssa siten, että hyvässä parisuhteessa elävät ovat turvallisesti kiintyneitä (Morrison & Goodlin-Jones, 1997).

Lisäksi tavoitteeni on tutkia, ennustavatko lapsuudenkodin kasvatuskäytännöt parisuhdeidentiteettiä ja kiintymystyyliä sekä parisuhteen laatua. Lapsuuden perusturvallisuuden ollessa sekä kiintymysteorian (Bowlby, 1988) että identiteettiteorian (Erikson, 1968, 1980) kivijalka oletan, että lapsuudenkodin kasvatuksella on yhteys sekä parisuhdeidentiteettiin että kiintymystyyliin. Yhdenmukaisesti Gongerin ym. (2000) kanssa oletan, että lapsuudenkodin lapsilähtöisellä kasvatuksella on yhteys parisuhteen laatuun siten, että lapsilähtöisesti kasvatut elävät hyvälaatuisissa parisuhteissa. Tässä

yhteydessä tarkastelen erikseen vanhempien avioeron merkitystä tutkittavien parisuhteelle: oletan, että vanhempien avioerolla on yhteys tutkittavien parisuhteen laatuun yhdenmukaisesti aikaisemman tutkimustiedon kanssa (esim. Amato, 1996; Amato & Booth, 1996; Sanders ym., 1998; Wolfinger, 2000).

MENETELMÄ

Tutkimushenkilöt

Tutkimus on osa akatemiaprofessori Lea Pulkkisen johtamaa Lapsesta aikuiseksi -pitkittäistutkimusta. Tutkimus on aloitettu vuonna 1968, jolloin tutkimukseen valittiin satunnaisesti 12 jyvaskyläläistä kansakoulun toista luokkaa. Alkuperäiseen tutkimusotokseen kuului 196 poikaa ja 173 tyttöä. Tutkimushenkilöt olivat tuolloin n. 8-vuotiaita. Tämän jälkeen aineistoa on kerätty vuosina 1974, 1986, 1992 ja 1995.

Vuonna 1986, tutkittavien ollessa 27-vuotiaita, heille postitettiin elämäntilannekysely, jonka palautti 321 tutkittavaa (166 miestä ja 155 naista) alkuperäisestä tutkimusjoukosta. Lisäksi puolistrukturoituun haastatteluun osallistui 292 henkilöä. Vuoden 1995 aineistonkeruuvaiheessa tutkittaville postitettiin jälleen elämäntilannekysely, johon vastasi 161 miestä ja 150 naista. Elämäntilannekysely koski samoja aihealueita kuin 27-vuotiaana. Vuonna 1995 haastatteluun osallistui 146 miestä ja 137 naista.

Tämän tutkielman osallistujat rajautuvat tutkimusjoukkoon, joilta on olemassa tieto 36-vuotiaana parisuhteen laadusta ja vakaudesta tai ovat tutkimushetkellä naimattomia. Tutkimusjoukon muodostaa 301 tutkittavaa, joista naisia oli 146 ja miehiä 155. Heistä 260 oli osallistunut tutkimukseen myös 27-vuotiaana (naisia 132 ja miehiä 128). Tutkimusjoukko on edustava otos vuonna 1959 syntyneestä ikäluokasta, eivätkä

tutkimuksesta poisjääneet eroa sosiaalista käyttäytymistä koskevien arviointien perusteella tutkimuksessa mukana pysyneistä (Pulkkinen & Sinkkonen, 1996).

Tutkimusmenetelmät ja muuttajat

Tutkimusmenetelminä ovat tutkittavien elämäntilannekyselyt ja haastattelut vuosina 1986 ja 1995, tutkittavien ollessa 27- ja 36-vuotiaita.

Lapsuudenkodin vuorovaikutussuhteet. Vuonna 1986 27-vuotiaille tutkittaville esitettiin kysymyksiä, joilla selvitettiin tutkittavien lapsuudenkodin kasvatuskäytäntöjä sekä kodin ilmapiiriä. *Lapsilähtöistä kasvatusta* kuvataan 5 muuttujan keskiarvosummamäärillä: *vanhempien välinen suhde* (0 = yksinhuoltajaperhe tai vanhempien välinen riitaisa suhde, 1 = vanhempien välinen suhde hyvä); *suhde isään* (0 = ei isää tai negatiiviset muistot isästä, 1 = positiiviset muistot isästä); *äidin tuki* (0 = ei äitiä tai äiti ei juuri huomionnut tutkittavan näkökulmaa, 1 = äiti huomioi tutkittavan näkökulman); *äidin valvonta* (0 = ei äitiä tai äidin valvonta vähäistä, 1 = äiti ohjasi ja valvoi tutkittavaa) sekä *ruumiillinen rankaisu* (0 = ruumiillista rankaisua käytettiin, 1 = ruumiillista rankaisua ei käytetty). Muuttujaa ovat aiemmin käyttäneet Kokko ja Pulkkinen (2000). Muuttuja on validoitu tutkittavilta 14 - vuotiaina kerätyllä aineistolla.

Vanhempien avioero. 27 -vuotiaille tutkittaville on elämäntilannekyselyn yhteydessä kysytty ovatko heidän vanhempansa eronneet.

Parisuhde. Parisuhdetyytyväisyyttä kuvaava summamuuttuja on muodostettu seuraavista 36-vuotiaiden haastattelun kysymyksistä (Kinnunen ym., 2000): *Kuinka läheinen on nykyinen suhteesi tällä hetkellä?* (1 = ei läheinen, 4 = hyvin läheinen), *Kuinka paljon ristiriitoja, jännitystä ja epäsopua sisältyy parisuhteeseesi tällä hetkellä?* (1 = ei ollenkaan, 4 = hyvin paljon) ja *Oletko koskaan vakavasti ajatellut eroa?* (1 = en koskaan, 4 = usein). Lisäksi tutkittavia pyydettiin valitsemaan 12 vaihtoehdosta kolme tärkeintä parisuhdetta koossa pitävää tekijää (*tuntemme läheisyyttä ja luottamusta*

toisiamme kohtaan, rakastamme toisiamme, viihdymme yhdessä, pidämme toisistamme, pystymme hyvään yhteistyöhön kotitöiden ja elatuksen hankinnan järjestämisessä, ei ole muita (todellisia) parempia vaihtoehtoja, meillä on hyvä seksuaalinen suhde, eroaminen aiheuttaisi liian suuria käytännön ongelmia, olemme toistemme parhaat ystävät, meillä on paljon yhteisiä harrastuksia, olemme tovereita). Kysymykset perustuvat Tolkki-Nikkosen (1990) pitkittäistutkimukseen.

Parisuhteen pysyvyyttä mitattiin elämäntilannekyselyllä 36-vuotiaana, minkä perusteella Kinnunen ym. luokittelivat tutkittavat kahteen luokkaan: 1 = eronneet ja 2 = vakaa avioliitto. *Aviollista yhteensopivuutta* mittaava kolmeluokkainen muuttuja on Kinnusen ym. (2000) tutkimuksessa muodostettu yhdistämällä parisuhteen pysyvyyden ja tyytyväisyyden muuttujat: 1 = vakaa avioliitto ja hyvä laatu, 2 = vakaa avioliitto ja heikko laatu ja 3 = eronneet. Muodostin lisäksi neljännen luokan 4 = ei koskaan naimisissa, johon kuuluivat tutkittavat, joiden siviilisäätö oli vuoden 1995 tutkimushetkellä naimaton eikä heillä ollut takana avioeroa, eivätkä he olleet tutkimushetkellä avoliitossa.

Suhdetyyppi. Tutkittaville on esitetty 36-vuotiaiden elämäntilannekyselyssä kysymys *Mikä on siviilisäätösi?* Tästä muodostettiin muuttuja kuvaamaan suhdetyyppiä (1 = avoliitossa, 2 = avoliitossa). Parisuhteen laatu -muuttujassa avio -ja avoliitossa olevia ei ole erotettu toisistaan, joten suhdetyyppiä koskevat parittaiset vertailut suoritettiin tämän muuttujan avulla.

Parisuhdeidentiteettiä 36-vuotiaana on kartoitettu haastattelussa seuraavilla kysymyksillä: *Mitä sinä odotat parisuhteelta? / Mitä sinä ajattelet parisuhteesta?*

Kysymys on avoin, jonka perusteella haastattelija arvioi, kumpaan seuraavista vaihtoehdoista tutkittava kuuluu:

1. *ei käsitystä / epäselvä käsitys*
2. *selkeä käsitys / vahva sitoutuminen*

Jos haastateltavalla ei ole käsitystä, tai on epäselvä käsitys, mitä hän odottaa parisuhteelta, esitetään kysymys: *Oletko pohtinut / pohditko parhaillaan miten haluat intiimisti seurustella?*

1. *ei ole pohtinut eikä pohdi parhaillaan*
2. *on pohtinut, mutta ei ole päätynyt ratkaisuun*

3. pohtii parhaillaan

Jos haastateltavalla on selkeä käsitys parisuhteesta tai hän osoittaa vahvaa sitoutumista, esitetään kysymys: *Miten olet päätenyt tähän käsitykseen?*

1. *ei ole pohtinut (esim. olosuhteiden pakosta)*

2. *on pohtinut ja päätenyt ratkaisuun*

Esitettyjen kysymysten perusteella haastattelija luokittelee tutkittavan identiteettitilastukseen:

1 = epäselvä (*diffusio*), 2 = etsivä (*moratorium*), 3 = omaksuttu (*foreclosure*) tai

4 = saavutettu (*achievement*)

Vastaavanlaisia kysymyksiä sekä luokittelua on käytetty myös vuonna 1985 tutkittavien ollessa 27-vuotiaita. Parisuhdeidentiteettitilastukset sekä 27- että 36-vuotiaina on määritelty Pulkkisen ja Kokon (2000) tutkimuksessa. Identiteettitilastuksen määrittelyssä on huomioitu, osoittaako tutkittava sitoutumista vai ei (+ / -) sekä osoittaako hän pohdintaa vai ei (+ / -) suhteessa parisuhdeidentiteettiinsä. Analyyseissä käytettiin 27- ja 36-vuotiaiden identiteettitilastusmuuttujia neliluokkaisena muuttujina.

Kiintymystyylien määrittelyssä on käytetty vuonna 1995 erillistä lomaketta, joka perustuu Bartholomewin ja Horowitzin (1991) luokitteluun. Lomakkeessa kuvattiin neljää eri kiintymystyyliä seuraavasti:

Itseriittoinen kiintymystyyli: *Minun on aivan hyvä olla ilman läheisiä ihmissuhteita.*

Minulle on erittäin tärkeää, että voin tuntea itseni riippumattomaksi ja omillani toimeen tulevaksi. En mielelläni turvaudu toisiin enkä toivo toisten turvautuvan minuun.

Turvallinen kiintymystyyli: *Minun on suhteellisen helppo ystäväystyä läheisesti toisten ihmisten kanssa. En tunne oloani hankalaksi silloin, kun joudun turvautumaan toisiin, enkä silloin, kun toiset turvautuvat minuun. Toisaalta en ole huolissani, vaikka joutuisin joskus olemaan itsekseni tai toiset eivät hyväksyisi minua.*

Pelokas kiintymystyyli: *Syvempi ystäväystyminen on minulle melko tukalaa. Toivon kyllä läheisiä ystävyysuhteita, mutta minun on vaikea luottaa muihin täysin, tai olla heistä riippuvainen. Välistä pelottaa antautua liian läheiseen suhteeseen jonkun kanssa.*

Takertuva kiintymystyyli: *Pyrin mahdollisimman läheisiin ihmissuhteisiin, mutta monet tuntuvat kaihtavan läheisyyttä kuin toivoisin. Minun on hankala elää ilman läheisiä suhteita. Joskus pelottaa, etteivät toiset arvosta minua yhtä paljon kuin minä heitä.*

Tutkittava arvioi kunkin kiintymystyylikuvauksen sopivuutta itseensä asteikolla yhdestä neljään (1 = ei kuvaa minua lainkaan, 2 = kuvaa minua jonkin verran, 3 = kuvaa minua hyvin, 4 = kuvaa minua erittäin hyvin). Tutkittava arvioi suhdettaan erikseen sekä omaan että vastakkaiseen sukupuoleen. Koska tutkielmani koskee parisuhdetta, rajaan tarkasteluni kohteeksi ainoastaan suhteen vastakkaiseen sukupuoleen. Tutkittavien pääasiallista kiintymystyyliä kuvaamaan muodostettiin dikotomiset muuttujat siten, että itsearviointien arvot 1 ja 2 kuvaavat tietyn kiintymystyylin alhaisuutta ja arvot 3 ja 4 kuvaavat tietyn kiintymystyylin tyypillisyyttä yksilöllä. Muuttujat koodattiin uudelleen SPSS 10.0 for Windows -ohjelmalla siten, että turvallisesti kiintyneiksi luokiteltiin ne tutkittavat, jotka olivat arvioineet ainoastaan turvallisen kiintymyksen kuvaavan itseään. Loput tutkittavat muodostivat turvattomasti kiintyneiden luokan. Turvattomasti kiintyneisiin luokiteltiin myös tutkittavat, joiden arvion mukaan mikään kiintymystyyli ei kuvannut heitä.

Analyysimenetelmät

Aineiston analyysit suoritin SPSS for Windows 10.0 –ohjelmalla. Aineiston kuvailuun ja diskreettien muuttujien analysointiin käytin ristiintaulukointia, jossa tarkastelin muuttujien välistä riippuvuutta χ^2 -riippumattomuustestillä. Ristiintaulukointeja tulkitsin sovitetuista jäännöksistä (adjusted residual). Jos sovitetun jäännöksen arvo on suurempi kuin 1.96, on kyseessä tälle luokalle tyypillinen havainto (tyyppi). Jos vastaavasti sovitetun jäännöksen arvo on pienempi kuin -1.96, havainto on luokalle epätyypillinen (antityyppi). Parisuhdeidentiteetin, kiintymystyylin ja parisuhteen laadun välisiä yhteyksiä kolmen muuttujan kombinaationa tutkin loglineaarisen mallin avulla. Mallin sopivuutta tulkitsin ensin Pearsonin χ^2 -merkitsevyydestin avulla, ja muuttujien välistä riippuvuutta tulkitsin sovitetuista jäännöksistä kuten edellä on kuvattu.

Keskiarvojen vertailut luokittelevien muuttujien suhteen suoritin varianssianalyysillä ja riippumattomien otosten t-testillä. Varianssianalyysin vaatimuksena on, että luokittelevassa muuttujassa on vähintään kolme luokkaa, joissa riippuvan muuttujan keskiarvojen eroja vertaillaan (Nummenmaa, Konttinen, Kuusinen ja Leskinen, 1997). Varianssianalyysin ehtoina ovat myös jakauman normalisuus ja varianssien yhtäsuuruus

vertailtavissa ryhmissä (Nummenmaa ym., 1997). Varianssien yhtäsuuruutta tutkittiin Levenen testillä. T-testiä käytin keskiarvojen vertailuun kaksiluokkaisissa muuttujissa.

TULOKSET

Aineiston kuvailua

Parisuhteen laatu oli määriteltävissä 301 tutkittavalta. Taulukossa 3 on esitetty tutkittavien jakaantuminen tarkasteltaviin muuttujiin. Naisia ja miehiä oli aineistossa likimain yhtä paljon (146 naista ja 155 miestä). Suurin osa tutkittavista (42,5 %) eli laadultaan hyvässä ensimmäisessä avo- tai avioliitossa, ja hieman yli neljänneksen (27.2 %:n) parisuhde oli huonolaatuinen ensisuhde. Vajaalla viidenneksellä (17.9 %) oli takanaan avioero. Vain pieni osa tutkittavista (12.5 %) oli tutkimushetkellä naimattomia.

Suhdetyypillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä yhteys parisuhteen laatuun ($\chi^2(1) = 22.775, p < .001$) siten, että hyvälaatuisessa ja vakaassa suhteessa elävät tutkittavat olivat todennäköisimmin avio- kuin avoliitossa (sovitettu jäännös 3.9) ja eronneet avoliitossa (sovitettu jäännös 4.1).

Turvallinen ja turvaton kiintymys jakaantuivat siten, että turvallisesti kiintyneitä oli hieman vähemmän: 43.3 % arvioi kiintymystyylikseen turvallisen kiintymyksen suhteessa vastakkaiseen sukupuoleen, loput tutkittavat edustivat turvatonta kiintymystyyliä. Sukupuolten välillä ei ollut eroa jakaantumisessa turvalliseen ja turvattomaan kiintymykseen. Tutkimushenkilöistä suurin osa oli kotoisin ehjistä perheestä. Viidennes oli kuitenkin kokenut vanhempiensa avioeron.

Taulukko 3: Diskreettien muuttujien havaitut frekvenssit ja % -osuudet sekä jakaumien sukupuolten välinen vertailu (χ^2 -testi).

Muuttuja	Mies		Nainen		Koko aineisto		χ^2	p
	N	%	N	%	N	%		
<i>Parisuhteen laatu 36-v.</i>							2.807	.422
vakaa, hyvä (%)	66 (51.6)	42.6	62 (48.4)	42.5	128 (100)	42.5		
vakaa, huono (%)	44 (53.7)	28.4	38 (46.3)	26.0	82 (100)	27.2		
eronneet (%)	23 (42.6)	14.8	31 (57.4)	21.2	54 (100)	17.9		
naimattomat (%)	22 (59.5)	14.2	15 (40.5)	10.3	37 (100)	12.3		
N	155	100	146	100	301	100		
<i>Avo/avioliitto</i>							.145	.703
avioliitto (%)	94 (52.8)	75.2	84 (47.2)	73.0	178 (100)	74.2		
avoliitto (%)	31 (50.0)	24.8	31 (50.0)	27.0	62 (100)	25.8		
N	125	100	115	100	240	100		
<i>Identiteetti 27-v.</i>							18.124	.000***
epäselvä (%)	50 (70.4)	39.1	21 (29.6)	15.9	71 (100)	27.3		
etsivä (%)	11 (44.0)	8.6	14 (56.0)	10.6	25 (100)	9.6		
omaksuttu (%)	25 (44.6)	19.5	31 (55.4)	23.5	56 (100)	21.5		
saavutettu (%)	42 (38.9)	32.8	66 (61.1)	50.0	108 (100)	41.5		
N	128	100	132	100	260	100		
<i>Identiteetti 36-v.</i>							11.854	.008**
epäselvä (%)	13 (68.4)	9.4	6 (31.6)	4.4	19 (100)	6.9		
etsivä (%)	5 (41.7)	3.6	7 (58.3)	5.2	12 (100)	4.4		
omaksuttu (%)	87 (57.2)	62.6	65 (42.8)	48.1	152 (100)	55.5		
saavutettu (%)	34 (37.4)	24.5	57 (62.6)	42.2	91 (100)	33.2		
N	139	100	135	100	274	100		
<i>Kiintymystyyli 36-v.</i>							.416	.519
turvallinen (%)	55 (48.7)	58.6	58 (51.3)	45.3	113 (100)	43.3		
turvaton (%)	78 (52.7)	41.4	70 (47.3)	54.7	148 (100)	56.7		
N	132	100	128	100	261	100		
<i>Vanhempien ero</i>							.002	.961
ei (%)	122 (51.3)	79.2	116 (48.7)	79.5	238 (100)	79.3		
kyllä (%)	32 (51.6)	20.8	30 (48.4)	20.5	62 (100)	20.7		
N	154	100	146	100	300	100		

** p < .01, *** p < .001

Tutkimusjoukosta 260:n tutkittavan parisuhdeidentiteetti oli määritelty aikaisemmassa aineistonkeruuvaiheessa, 27-vuotiaana. Hieman yli neljänneksellä (27.3 %:lla) parisuhdeidentiteetti oli ollut *epäselvä* (diffuusio) 27-vuotiaana. Viidenneksen identiteetti oli *omaksuttu* (foreclosure) kotoa tai ulkoisista vaikutteista, ja kaksi viidesosaa oli oman pohdintansa kautta käsitykseensä sitoutunut, mikä Marcian (1966) viitekehyksen mukaan merkitsee saavutettua identiteettiä (achievement). Joka kymmenes pohti parhaillaan parisuhteeseen liittyviä arvoja, mutta ei ollut vielä päätenyt tulokseen (*etsivä* identiteetti; moratorium). Parisuhteen arvot olivat selkiytyneet iän myötä: 36-vuotiaana enää vain n. 7 %:lla parisuhdeidentiteetti oli epäselvä ja identiteettiään etsi parhaillaan 4.4 %. Suurin osa oli tähän mennessä sitoutunut

käsitykseensä parisuhteesta: kolmannes tutkimusjoukosta oli saavuttanut identiteettinsä oman pohdintansa kautta ja hieman yli puolet omaksunut käsityksensä parisuhteesta kotoa tai muista vaikutteista. Naisten ja miesten identiteetit erosivat toisistaan merkitsevästi sekä 27- että 36-vuotiaana, mikä havaittiin Kokon ja Pulkkinen (2000) samasta aineistosta tehdyssä tutkimuksessa (ks. taulukko 4). 27-vuotiaana miesten identiteetti oli satunnaista useammin epäselvä (sovitettu jäännös 4.2) ja harvemmin saavutettu (sovitettu jäännös -2.8). Naiset puolestaan olivat todennäköisemmin saavuttaneet identiteettinsä (sovitettu jäännös 2.8) ja olivat identiteetiltään harvemmin epäselviä (sovitettu jäännös -4.2). Tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p < .001$). 9 vuotta myöhemmin epäselvä parisuhdeidentiteetti ei enää erotellut sukupuolia toisistaan, vaan 36-vuotiaana miehet olivat todennäköisemmin omaksuneet (sovitettu jäännös 2.4) ja naiset saavuttaneet identiteettinsä (sovitettu jäännös 3.1). Tulos on tilastollisesti merkitsevä 1 %:n merkitsevyytasolla.

Taulukko 4: Ristiintaulukointi parisuhdeidentiteetin ja sukupuolen yhteydestä 27- ja 36-vuotiaana (Hav. = havaittu frekvemssi, Od. = odotettu frekvemssi).

Muuttuja	Naiset		Miehet		$\chi^2(3)$	p
	Hav. (Od.)	Jäännös	Hav. (Od.)	Jäännös		
<i>Identiteetti 27-v.</i>					18.124	.000***
epäselvä	21 (36.0)	-4.2	50 (35.0)	4.2		
etsivä	14 (12.7)	.6	11 (12.3)	-.6		
omaksuttu	31 (28.4)	.8	25 (27.6)	-.8		
saavutettu	66 (54.8)	2.8	42 (53.2)	-2.8		
N	132		128			
<i>Identiteetti 36-v.</i>					11.854	.008**
epäselvä	6 (9.4)	-1.6	13 (9.6)	1.6		
etsivä	7 (5.9)	.6	5 (6.1)	-.6		
omaksuttu	65 (74.9)	-2.4	87 (77.1)	2.4		
saavutettu	57 (44.8)	3.1	34 (46.2)	-3.1		
N	135		139			

*** $p < .001$, ** $p < .01$

Taulukossa 5 on nähtävissä 27- ja 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteettien yhteydet. Oli todennäköistä, että identiteettinsä saavuttaneet olivat edelleen samassa statuksessa (yhteys ilmeni pääasiassa naisilla). Vastaavaa pysyvyyttä oli havaittavissa koko aineiston analyysissä myös epäselvän identiteetin osalta (sovitettu jäännös 2.0). Tutkittavat, joiden identiteetti oli epäselvä 27-vuotiaana, eivät olleet saavuttaneet identiteettiään 36-vuotiaana. 27-vuotiaana identiteetiltään epäselvät naiset olivat todennäköisesti myös alkaneet etsiä identiteettiään.

Taulukko 5: 27-vuotiaiden ja 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin ristiintaulukointi (Hav. = havaittu frakvenssi, Od. = odotettu frakvenssi, J = sovitettu jäännös).

Muuttuja	Parisuhdeidentiteetti 27-v.								N	$\chi^2(9)$	p
	Epäselvä		Etsivä		Omaksuttu		Saavutettu				
	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J			
Identiteetti 36-v.											
<i>Koko aineisto</i>											
epäselvä	9 (5.3)	2.0	1 (1.9)	-.7	3 (4.1)	-.6	6 (7.7)	-.8	19	11.671	.233
etsivä	3 (3.1)	.0	1 (1.1)	-.1	2 (2.4)	-.3	5 (4.5)	.3	11		
omaksuttu	40 (35.0)	1.4	15 (12.5)	1.1	27 (27.2)	-.1	44 (51.2)	-1.9	126		
saavutettu	15 (23.6)	-2.6	7 (8.5)	-.7	20 (18.3)	.5	43 (34.6)	2.3	85		
N	67		24		52		98		241		
<i>Naiset</i>											
epäselvä	2 (.9)	1.2	0 (.6)	-.9	1 (1.4)	-.4	3 (3.1)	-.1	6	9.786	.368
etsivä	3 (1.1)	2.1	1 (.7)	.3	1 (1.6)	-.6	2 (3.6)	-1.2	7		
omaksuttu	8 (8.8)	-.4	8 (6.0)	1.2	15 (13.0)	.9	26 (29.2)	-1.2	57		
saavutettu	6 (8.2)	-1.1	4 (5.6)	-.9	11 (12.1)	-.5	32 (27.1)	1.8	53		
N	19		13		28		63		123		
<i>Miehet</i>											
epäselvä	7 (5.3)	1.0	1 (1.2)	-.2	2 (2.6)	-.5	3 (3.9)	-.6	13	9.379	.403
etsivä	0 (1.6)	-1.7	0 (.4)	-.7	1 (.8)	.2	3 (1.2)	2.0	4		
omaksuttu	32 (28.1)	1.5	7 (6.4)	.4	12 (14.0)	-.9	18 (20.5)	-1.0	69		
saavutettu	9 (13.0)	-1.7	3 (3.0)	.0	9 (6.5)	1.3	11 (9.5)	.7	32		
N	48		11		24		35		118		

Parisuhdeidentiteetin yhteys parisuhteen laatuun

Aloitin parisuhdeidentiteetin ja parisuhteen laadun välisen yhteyden tutkimisen tarkastelemalla, miten parisuhdeidentiteetti 27-vuotiaana ennusti parisuhteen laatua 36-vuotiaana (ks. taulukko 6). Koko aineiston tarkastelussa 27-vuotiaiden parisuhdeidentiteetti ennusti suuntaa-antavasti 36-vuotiaiden parisuhteen laatuun ($\chi^2(9) = 16.326$, $p = .060$). Sovitetut jäännökset antavat viitteitä siitä, että omaksuttu identiteetti 27-vuotiaana ennusti hyvää parisuhteen laatua 36-vuotiaana (sovitettu jäännös 2.6). Omaksutun identiteetin vähäisyys puolestaan ennusti huonoa parisuhteen laatua.

Kun tarkastelussa huomioitiin sukupuoli, havaittiin, että parisuhdeidentiteetin ja parisuhteen laadun välinen yhteys oli erilainen naisilla ja miehillä. Naisilla 27-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin ja parisuhteen laadun välinen yhteys ei ollut

tilastollisesti merkitsevä ($\chi^2(9) = 12.687$, $p = .177$). Sovitetut jäännökset kuitenkin osoittivat, että naiset, joiden identiteetti oli 27-vuotiaana ollut epäselvä, olivat todennäköisemmin naimattomia 36-vuotiaana (sovitettu jäännös 2.3).

Miehillä parisuhteen laatua ennustava yhteys lähestyi tilastollista merkitsevyyttä ($\chi^2(9) = 16.689$, $p = .054$). Odotusten mukaisesti omaksuttu identiteetti 27-vuotiaana ennusti hyvää parisuhteen laatua samoin kuin koko aineiston analyysissä, mutta vastoin odotuksia hyvää parisuhteen laatua ennusti myös vähäinen saavutettu identiteetti (sovitettu jäännös -2.7).

Taulukko 6: Ristiintaulukointi 27-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin yhteydestä parisuhteen laatuun 36-vuotiaana (Hav. = havaittu frakvenssi, Od. = odotettu frakvenssi, J = sovitettu jäännös).

Muuttuja	Vakaa. hyvä		Vakaa. huono		Eronneet		Naimattomat		N	$\chi^2(9)$	p	
	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J				
Identiteetti 27-v.												
<i>Koko aineisto</i>											16.326	.060
epäselvä	28 (31.1)	-.9	22 (18.8)	1.0	9 (12.8)	-1.4	12 (8.2)	1.7	71			
etsivä	10 (11.0)	-.4	6 (6.6)	-.3	6 (4.5)	.8	3 (2.9)	.1	25			
omaksuttu	33 (24.6)	2.6	6 (14.9)	-3.0	13 (10.1)	1.1	4 (6.5)	-1.2	56			
saavutettu	43 (47.4)	-1.1	35 (28.7)	1.1	19 (19.5)	-2	11 (12.5)	-.6	108			
N	114		69		47		30		260			
<i>Naiset</i>											12.687	.177
epäselvä	6 (9.4)	-1.6	5 (5.3)	-.1	5 (4.3)	.4	5 (2.1)	2.3	21			
etsivä	4 (6.3)	-1.3	5 (3.5)	1.0	4 (2.9)	.8	1 (1.4)	-.4	14			
omaksuttu	17 (13.9)	1.3	4 (7.8)	-1.8	8 (6.3)	.8	2 (3.1)	-.7	31			
saavutettu	32 (29.5)	.9	19 (16.5)	1.0	10 (13.5)	-1.5	5 (6.5)	-.9	66			
N	59		33		27		13		132			
<i>Miehet</i>											16.689	.054
epäselvä	22 (21.5)	.2	17 (14.1)	1.2	4 (7.8)	-1.9	7 (6.6)	.2	50			
etsivä	6 (4.7)	.8	1 (3.1)	-1.5	2 (1.7)	.2	2 (1.5)	.5	11			
omaksuttu	16 (10.7)	2.4	2 (7.0)	-2.5	5 (3.9)	.7	2 (3.3)	-.9	25			
saavutettu	11 (18.0)	-2.7	16 (11.8)	1.8	9 (6.6)	1.3	6 (5.6)	.2	42			
N	55		36		20		17		128			

Taulukossa 7 on esitetty ristiintaulukointi 36-vuotiaiden parisuhteen laadun ja parisuhdeidentiteetin välisestä yhteydestä. 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin yhteys parisuhteen laatuun ei ollut tilastollisesti merkitsevä koko aineiston analyysissä ($\chi^2(9) = 14.712$, $p = .099$). Sovitetut jäännökset kuitenkin osoittivat, odotusten mukaisesti, että kodin arvoista identiteettinsä omaksuneet tutkittavat elivät hyvälaatuisessa parisuhteessa (sovitettu jäännös 2.2). Hyvälaatuiseen parisuhteeseen ei vastoin odotuksia ollut yhteydessä saavutettu identiteetti, vaan päinvastoin saavutetun ja etsivän identiteetin

vähäisyys (sovitetut jäännökset: etsivä -2.1 ja saavutettu -2.2). Identiteettinsä saavuttaneet olivat todennäköisimmin naimattomia (sovitettu jäännös 1.9).

Taulukko 7: Ristiintaulukointi 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin ja parisuhteen laadun välisistä yhteyksistä.

Muuttuja	Vakaa, hyvä		Vakaa, huono		Eronneet		Naimattomat		N	$\chi^2(9)$	p
	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J			
Identiteetti 36-v.											
<i>Koko aineisto</i>											
epäselvä	12 (8.9)	1.5	4 (4.7)	-4	3 (3.3)	-2	0 (2.1)	-1.6	19	14.712	.099
etsivä	2 (5.6)	-2.1	4 (3.0)	.7	4 (2.1)	1.5	2 (1.4)	.6	12		
omaksuttu	80 (71.0)	2.2	35 (37.7)	-8	23 (26.1)	-1.0	14 (17.2)	-1.2	152		
saavutettu	34 (42.5)	-2.2	25 (22.6)	.7	17 (15.6)	.5	15 (10.3)	1.9	91		
N	128		68		47		31		274		
<i>Naiset</i>											
epäselvä	1 (2.8)	-1.5	2 (1.4)	.6	3 (1.2)	1.8	0 (.6)	-8	6	13.476	.137
etsivä	2 (3.2)	-9	1 (1.7)	-6	3 (1.5)	1.5	1 (.7)	.4	7		
omaksuttu	36 (29.9)	2.1	16 (15.4)	.2	10 (13.5)	-1.5	3 (6.3)	-1.9	65		
saavutettu	23 (26.2)	-1.1	13 (13.5)	-2	12 (11.8)	.1	9 (5.5)	2.1	57		
N	62		32		28		13		135		
<i>Miehet</i>											
epäselvä	11 (6.2)	2.8	2 (3.4)	-9	0 (1.8)	-1.5	0 (1.7)	-1.5	13	16.990	.047*
etsivä	0 (2.4)	-2.2	3 (1.3)	1.8	1 (.7)	.4	1 (.6)	.5	5		
omaksuttu	44 (41.3)	.9	19 (22.5)	-1.4	13 (11.9)	.6	11 (11.3)	-.1	87		
saavutettu	11 (16.5)	-2.0	12 (8.8)	1.4	5 (4.6)	.2	6 (4.4)	.9	34		
N	66		36		19		18		139		

* p < .05

Tarkasteltaessa sukupuolia erikseen nousi parisuhteen laadun ja 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin välinen yhteys tilastollisesti merkitseväksi miehillä ($\chi^2(9) = 16.99$, $p = .047$) 5 %:n merkitsevyystasolla. Vastoin odotuksia miehet, joiden identiteetti oli epäselvä, elivät hyvälaatuisessa parisuhteessa (sovitettu jäännös 2.8). Saavutetun ja etsivän identiteetin vähäisyys oli miehillä yhteydessä hyvään parisuhteeseen samalla tavalla kuin koko aineiston analyysissä. Viitteitä ilmeni myös siitä, että huonolaatuisessa parisuhteessa elävät miehet etsivät parisuhdeidentiteettiään.

Naisten osalta 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin ja parisuhteen laadun välinen yhteys ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($\chi^2(9) = 13.476$, $p = .137$). Jäännöstermit kuitenkin osoittivat kuten koko aineiston analyysissä, oletusten mukaisesti, että identiteettinsä omaksuneille naisille oli tyypillistä hyvälaatuinen parisuhde. Odotusten vastaisesti saavutetulla identiteetillä ei löydetty naisillakaan yhteyttä hyvään parisuhteeseen, vaan identiteettinsä saavuttaneet naiset olivat naimattomia (sovitettu jäännös 2.1). Naimattomat naiset olivat myös harvemmin omaksuneet identiteettinsä

(sovitettu jäännös -1.9). Jäännöstermit osoittivat viitteitä myös eronneiden naisten epäselvästä identiteetistä (sovitettu jäännös 1.8).

Taulukossa 8 on koottu yhteen, millaisia parisuhdeidentiteetin siirtymiä tutkittavilla esiintyy, kun luokittelevana tekijänä on 36-vuotiaiden parisuhteen laatu. Naisilla, jotka olivat 36-vuotiaana naimattomia, parisuhdeidentiteetin kehitys on ollut progressiivista (D → A; epäselvästä saavutettuun identiteettiin). Sen sijaan miehillä, jotka elivät 36-vuotiaana hyvälaatuisissa, vakaissa parisuhteissa, parisuhdeidentiteetin kehityksellä oli regressiivinen suunta (F → D; omaksutusta epäselvään identiteettiin).

Taulukko 8: Parisuhdeidentiteetin siirtymät 27-vuotiaasta 36-vuotiaaksi, luokiteltu 36-vuotiaiden parisuhteen laadun mukaan.

Parisuhteen laatu 36-v.	Identiteetti 27-v.		Identiteetti 36-v.
Koko aineisto			
hyvä laatu	omaksuttu (2.6)	→	omaksuttu (2.2), alhainen etsivä (-2.1), alhainen saavutettu (-2.2)
huono laatu	alhainen omaksuttu (-3.0)		-
eronneet	-		-
naimattomat	epäselvä (1.7)*	→	saavutettu (1.9) *
Naiset			
hyvä laatu	-		omaksuttu (2.1)
huono laatu	alhainen omaksuttu (-1.8)*		-
eronneet	-		epäselvä (1.8)*
naimattomat	epäselvä (2.3)	→	saavutettu (2.1), alhainen omaksuttu (1.9)*
Miehet			
hyvä laatu	omaksuttu (2.4), alhainen saavutettu (-2.7)	→	epäselvä (2.8), alhainen etsivä (-2.2), alhainen saavutettu (-2.0)
huono laatu	alhainen omaksuttu (-2.5), saavutettu (1.8)*	→	etsivä (1.8)*
eronneet	alhainen epäselvä (1.9)*		-
naimattomat	-		-

* sovitetun jäännöksen itseisarvo < 1.96, joten ei tilastollisesti merkitsevä, vaikka jäännöstermin suuruus antaa suuntaa riippuvuuden esiintymistä

Huonolaatuisessa vakaassa suhteessa elävillä miehillä esiintyi viitteitä siirtymisestä saavutetusta identiteetistä etivään identiteettiin. Koko aineistoa tarkasteltaessa havaitaan, että hyvälaatuisessa suhteessa 36-vuotiaana elävät kuuluvat identiteettinsä omaksuneisiin sekä 27- että 36-vuotiaana, mutta kummallakaan sukupuolella ei ole havaittavissa vastaavaa pysyvyyttä hyvälaatuisessa suhteessa elävien parissa.

Parisuhteen laatu ja kiintymystyyli

Kiintymystyylin ja parisuhteen laadun välisen yhteyden tarkasteluun osallistui 261 tutkittavaa, joista 128 oli naisia ja 133 miehiä. Kiintymystyylin jakaantuminen parisuhteen laadun mukaan on esitetty taulukossa 6. Tutkittavista, joiden parisuhde oli laadultaan hyvä, 64 (52.2 %) oli turvallisesti ja 61 (48.8 %) turvattomasti kiintyneitä. Huonolaatuisessa parisuhteessa elävistä turvallisesti kiintyneitä oli 28 (42.4 %) ja turvattomasti kiintyneitä 38 (56.6 %). Tutkimushenkilöistä, joilla oli takanaan avioero, 15 (37.5 %) oli turvallisesti ja 27 (64.3 %) turvattomasti kiintyneitä. Naimattomista n. viidennes oli turvallisesti kiintyneitä (21.4 %; 6 tutkittavaa) ja suurin osa turvattomasti kiintyneitä (78.6 %; 22 tutkittavaa). Naiset miehet eivät eronneet toisistaan jakautumisessa turvalliseen ja turvattomaan kiintymykseen (s. 16, taulukko 3).

Koko aineistoa tarkasteltaessa oli kiintymystyylien ja parisuhteen laadun välillä havaittavissa joitakin tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä. Sovitetut jäännökset ja χ^2 -testisuureen arvot on esitetty taulukossa 9. Odotusten mukaisesti hyvälaatuiselle parisuhteelle oli tyypillistä turvallinen kiintymys. Naimattomille oli tyypillistä turvaton kiintymys. Kun ristiintaulukkoon otettiin kolmanneksi tekijäksi sukupuoli, ei turvallisen kiintymyksen yhteys parisuhteen laatuun ollut merkitsevä kummallakaan sukupuolella. Myöskään sillä, oliko tutkittava tutkimushetkellä avio- vai avoliitossa ei ollut yhteyttä kiintymystyyliin (koko aineisto $\chi^2(1) = 2.109$, $p = .146$; naiset $\chi^2(1) = 1.950$, $p = .163$; miehet $\chi^2(1) = .434$, $p = .510$).

Taulukko 9: Kiintymystyylin ja parisuhteen laadun väliset yhteydet 36-vuotiaana (ristiintaulukointi).

(Hav. = havaittu frekvenssi, Od. = odotettu frekvenssi, J = sovitettu jäännös)

Muuttuja	Vakaa, hyvä		Vakaa, huono		Eronneet		Naimattomat		N	$\chi^2(3)$	p
	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J	Hav. (Od.)	J			
Kiintymystyyli											
<i>Koko aineisto</i>											
turvaton	61 (70.9)	-2.5	38 (37.4)	-.2	27 (23.8)	-1.1	22 (15.9)	2.5	148	9.638	.022*
turvallinen	64 (54.1)	2.5	28 (28.6)	.2	15 (18.2)	1.1	6 (12.1)	-2.5	113		
N	125		66		42		28		261		
<i>Naiset</i>											
turvaton	29 (33.4)	1.5	16 (16.4)	-.2	15 (13.1)	.9	10 (7.1)	1.7	70	4.464	.251
turvallinen	32 (27.6)	-1.5	14 (13.6)	.2	9 (10.9)	-.9	3 (5.9)	-1.7	58		
N	61		30		24		13		128		
<i>Miehet</i>											
turvaton	32 (37.5)	-2.0	22 (21.1)	.4	12 (10.6)	.7	12 (8.8)	1.8	78	5.361	.147
turvallinen	32 (26.5)	2.0	14 (14.9)	-.4	6 (7.4)	-.7	3 (6.2)	-1.8	55		
N	64		36		18		15		133		

* p < .05

Parisuhteen laatu, kiintymys ja parisuhdeidentiteetti

χ^2 -testit osoittivat, että parisuhteen laadulla oli riippuvuutta sekä kiintymystyylin että parisuhdeidentiteetin kanssa. Jatkoin aineiston analyysia loglineaarisen mallin avulla. Tarkoitukseni oli katsoa, esiintyykö parisuhteen laadulla, kiintymystyyllillä ja parisuhdeidentiteetillä yhteyttä kolmen muuttujan kombinaationa. Tarkastelin parisuhdeidentiteettiä 36-vuotiaiden identiteetin perusteella, jolloin kaikki tarkasteltavat muuttujat oli mitattu samana ajankohtana.

Tarkastelin parisuhteen laadun, kiintymystyylin ja parisuhdeidentiteetin yhteyksiä loglinearisella mallilla, jossa huomioin vain päävaikutukset. Vaikka päävaikutusten malli sopi aineistoon (Pearsonin $\chi^2(24, N = 261) = .192$), oli sovitetuista jäännöksistä kuitenkin havaittavissa riippuvuutta muuttujien välillä, sillä jäännöstermin itseisarvo ylitti 1.96.

Jäännöksistä havaitaan, että koko aineistosta löytyi 1 tyyppi ja 3 antityyppiä, jotka on esitetty taulukossa 10. Naimattomille oli tyypillistä olla samanaikaisesti turvattomasti kiintyneitä ja identiteettinsä saavuttaneita. Sen sijaan oli epätodennäköistä elää

vakaassa, hyvälaatuisessa parisuhteessa, mutta olla turvattomasti kiintynyt ja joko identiteettiään etsivä tai identiteettinsä saavuttanut. Oli myös epätodennäköistä olla naimaton, turvallisesti kiintynyt ja parisuhdeidentiteetin kodin arvoista omaksunut.

Taulukko 10: Parisuhteen laadun, kiintymystyylin ja väliset yhteydet (loglineaarinen malli).

Muuttuja	Koko aineisto			Naiset			Miehet		
	Hav.	(Od.)	Jäännös	Hav.	(Od.)	Jäännös	Hav.	(Od.)	Jäännös
<u>1 Vakaa, hyvä suhde</u>									
<i>Turvaton</i>									
Epäselvä	5.00	(4.89)	.06	.00	(1.30)	-1.35	5.00	(3.67)	.85
Etsivä	.00	(3.26)	-2.15t	.00	(1.82)	-1.60	.00	(1.41)	-1.42
Omaksuttu	40.00	(38.84)	.28	19.00	(15.90)	1.10	21.00	(23.14)	-.70
Saavutettu	16.00	(23.90)	-2.16at	10.00	(14.33)	-1.58	6.00	(9.31)	-1.14
<i>Turvallinen</i>									
Epäselvä	7.00	(3.73)	1.94	1.00	(1.08)	-.09	6.00	(2.59)	2.45t
Etsivä	2.00	(2.49)	-.35	2.00	(1.51)	.46	.00	(.99)	-1.13
Omaksuttu	37.00	(29.65)	1.87	16.00	(13.17)	1.05	21.00	(16.32)	1.65
Saavutettu	18.00	(18.24)	-.07	13.00	(11.88)	.43	5.00	(6.57)	-.74
<u>2 Vakaa, huono suhde</u>									
<i>Turvaton</i>									
Epäselvä	3.00	(2.58)	.29	1.00	(.64)	.49	2.00	(2.06)	-.05
Etsivä	2.00	(1.72)	.23	.00	(.90)	-1.03	2.00	(.79)	1.49
Omaksuttu	20.00	(20.51)	-.15	10.00	(7.82)	.99	10.00	(13.02)	-1.17
Saavutettu	13.00	(12.62)	.13	5.00	(7.05)	-.96	8.00	(5.24)	1.43
<i>Turvallinen</i>									
Epäselvä	1.00	(1.97)	-.75	1.00	(.53)	.69	.00	(1.46)	-1.31
Etsivä	2.00	(1.31)	.64	1.00	(.74)	.32	1.00	(.56)	.63
Omaksuttu	14.00	(15.66)	-.53	5.00	(6.48)	-.71	9.00	(9.18)	-.08
Saavutettu	11.00	(9.63)	.51	7.00	(5.84)	.58	4.00	(3.69)	.18
<u>3 Eronneet</u>									
<i>Turvaton</i>									
Epäselvä	2.00	(1.64)	.30	2.00	(.51)	2.22t	.00	(1.03)	-1.09
Etsivä	2.00	(1.09)	.92	2.00	(.72)	1.62	.00	(.40)	-.66
Omaksuttu	14.00	(13.05)	.34	5.00	(6.48)	-.62	9.00	(6.51)	1.29
Saavutettu	9.00	(8.03)	.40	6.00	(5.84)	.19	3.00	(2.62)	.27
<i>Turvallinen</i>									
Epäselvä	.00	(1.25)	-1.18	.00	(.42)	-.69	.00	(.73)	-.90
Etsivä	2.00	(.84)	1.33	1.00	(.59)	.56	1.00	(.28)	1.41
Omaksuttu	6.00	(9.96)	-1.52	3.00	(5.18)	-1.15	3.00	(4.59)	-.90
Saavutettu	7.00	(6.13)	.40	5.00	(4.67)	.18	2.00	(1.85)	.12
<u>4 Naimattomat</u>									
<i>Turvaton</i>									
Epäselvä	.00	(1.09)	-1.10	.00	(.28)	-.55	.00	(.86)	-.99
Etsivä	2.00	(.73)	1.55	1.00	(.39)	1.02	1.00	(.33)	1.22
Omaksuttu	10.00	(8.70)	.55	3.00	(3.39)	-.25	7.00	(5.42)	.89
Saavutettu	10.00	(5.35)	2.31t	6.00	(3.05)	1.99t	4.00	(2.18)	1.38
<i>Turvallinen</i>									
Epäselvä	.00	(.84)	-.95	.00	(.23)	-.50	.00	(.61)	-.82
Etsivä	.00	(.56)	-.77	.00	(.32)	-.59	.00	(.23)	-.50
Omaksuttu	2.00	(6.64)	-2.14at	.00	(2.81)	-1.96at	2.00	(3.82)	-1.13
Saavutettu	4.00	(4.09)	-.05	3.00	(2.53)	.34	1.00	(1.54)	-.47

t = tyyppi, at = antityyppi

Jotta sukupuolten väliset erot tulisivat esiin, suoritin samat analyysit vielä erikseen molemmille sukupuolille. Kuten koko aineiston analyysissa, päävaikutusten malli sopi riittävästi molemmilla sukupuolilla (naisilla Pearsonin $\chi^2(24, N = 128) = 25.385, p = .385$, ja miehillä $\chi^2(24, N = 133) = 27.973, p = .261$), mutta sovitettut jäännökset ilmaisivat kuitenkin, että muuttujien välillä esiintyisi riippuvuutta. Jäännöstermien tarkastelusta havaittiin naisten aineistosta 2 tyyppiä ja 1 antityyppi, miesten aineistosta yksi tyyppi. Oli todennäköistä, että eronnut nainen oli turvattomasti kiintynyt ja parisuhdeidentiteetiltään epäselvä (sovitettu jäännös 2.22). Oli myös todennäköistä, että naimaton nainen oli turvattomasti kiintynyt ja identiteettinsä oli pohdinnan kautta saavuttanut (sovitettu jäännös 1.99). Sen sijaan naisille oli epätodennäköistä olla naimaton, turvallisesti kiintynyt ja identiteetin omaksunut. Miesten tyyppin sen sijaan muodostivat hyvälaatuisessa suhteessa elävät turvallisesti kiintyneet, joiden parisuhdeidentiteetti oli diffuusi (sovitettu jäännös 2.45). Antityyppejä ei miehiltä löytynyt.

Lapsuudenkodin lapsilähtöisen kasvatuksen ja vanhempien avioeron yhteydet parisuhteen laatuun, parisuhdeidentiteettiin ja kiintymystyyliin

Lapsilähtöinen kasvatusta oli määritetty 263 tutkittavalta, joista 131 oli naisia ja 132 miehiä. Ristiintaulukointi osoitti (s. 16, taulukko 3), että naiset ja miehet eivät eronneet toisistaan jakautumisessa parisuhteen laatua kuvaaviin luokkiin ($\chi^2(3) = 2.807, p = .422$) Riippumattomien otosten t-testi osoitti myös, etteivät miehet ja naiset eronneet toisistaan saamassaan kasvatuksessa, sillä keskiarvot olivat molemmilla sukupuolilla samat ($k_a = .5003$), joten $t(261) = .000$ ($p = 1.000$). Koska oletin, että lapsuudenkodin kasvatusta olisi yhteydessä parisuhdeidentiteettiin, parisuhteen laatuun ja kiintymystyyliin, oli tarpeen sisällyttää muuttujat samaan analyysiin. Tutkin aluksi, esiintyikö parisuhteen laadun, kiintymystyylin ja 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin välillä yhdysvaikutusta. Analyysiin osallistui 118 miestä ja 117 naista. Varianssianalyysin oletukset olivat voimassa miesten aineistossa, mutta naisilla

varianssien yhtäsuuruusehto ei täyttnyt (Levenen testi: $F(23) = 1.717, p = .037$). Taulukossa 11 on esitetty naisille ja miehille erikseen suoritettujen kolmesuuntaisten varianssianalyysien tulokset, jotka osoittivat, ettei parisuhteen laadun, 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin ja kiintymystyylin välillä esiintynyt yhdysvaikutusta kummallakaan sukupuolella. Myöskään päävaikutukset eivät olleet merkitseviä, joten varianssianalyysin perusteella lapsilähtöisellä kasvatuksella ei ole yhteyttä parisuhteen laatuun, kiintymystyyliin ja parisuhdeidentiteettiin 36-vuotiaana kummallakaan sukupuolella.

Taulukko 11: Parisuhteen laadun, 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin ja kiintymystyylin yhdys- ja päävaikutukset lapsilähtöisen kasvatuksen suhteen. (psl = parisuhteen laatu, ide = parisuhdeidentiteetti 36-v., kt = kiintymystyyli)

	Sp	F	df	p
<u>Yhdysvaikutukset</u>				
psl*ide*kt	naiset	.700	2	.499
	miehet	.039	2	.962
psl*kt	naiset	1.276	3	.287
	miehet	1.875	3	.139
psl*ide	naiset	.708	8	.684
	miehet	.551	6	.768
ide*kt	naiset	1.799	3	.153
	miehet	.255	3	.858
<u>Päävaikutukset</u>				
psl	naiset	1.501	1	.219
	miehet	.138	1	.937
ide	naiset	1.009	3	.392
	miehet	.797	3	.499
kt	naiset	2.035	1	.157
	miehet	1.642	1	.203

Huom. Naisilla varianssien yhtäsuuruusehto ei täyttnyt, sillä Levenen testissä $F(23) = 1.717, p = .037$. Miesten analyysissa varianssien yhtäsuuruusehdon on voimassa ($F(21) = 1.417, p = .129$).

Avio- tai avosuhteessa elävien saamaa kasvatusta vertailin t-testillä. Analyysiin osallistui 212 tutkimushenkilöä. Analyysin ulkopuolelle jäivät kokonaan naimattomat, joista kellään ei ollut tutkimushetkellä avo- tai aviopuolisoa, ja ne eronneet, joilla ei tutkimushetkellä ollut puolisoa. Riippumattomien otosten t-testi osoitti, että avioliitossa elävät tutkimushenkilöt olivat saaneet keskimäärin lapsilähtöisempää kasvatusta kuin avoliitossa elävät ($t(210) = 2.620, p = .009$). Tulos on tilastollisesti merkitsevä 1%:n merkitsevyystasolla. Tulos oli havaittavissa ainoastaan miehillä (ks. taulukko 11).

Taulukko 11: Lapsilähtöisen kasvatuksen ja suhdetyypin välinen yhteys (t-testi).

	N	Ka.	Sd.	Levenen F	t	df	p
<u>Koko aineisto</u>				.523	2.620	210	.009**
avoliitto	52	.4240	.2506				
avioliitto	160	.5233	.2331				
<u>Naiset</u>				1.383	1.123	101	.264
avoliitto	25	.4380	.2743				
avioliitto	78	.5019	.2388				
<u>Miehet</u>				.016	2.621	107	.010**
avoliitto	27	.4111	.2309				
avioliitto	82	.5437	.2271				

** $p < .01$

Vaikka varianssianalyysi ei osoittanut kiintymystyylin merkitsevää päävaikutusta lapsilähtöisen kasvatuksen suhteen, lähempi tarkastelu t-testillä osoitti (taulukko 12), että lapsilähtöisellä kasvatuksella oli suuntaa-antava yhteys turvalliseen kiintymykseen siten, että tutkittavat, jotka olivat saaneet lapsilähtöisempää kasvatusta, olivat todennäköisemmin turvallisesti kiintyneitä ($t(233) = -1.884$, $p = .061$). Naisille ja miehille erikseen suoritetuista t-testeistä ilmeni, että suuntaa-antava yhteys oli havaittavissa ainoastaan miehillä ($t(116) = -1.967$, $p = .052$).

Taulukko 12: Turvattomasti ja turvallisesti kiintyneiden erot lapsilähtöisessä kasvatuksessa (t-testi).

	N	Ka.	Sd.	Levenen F	t	df	p
<u>Koko aineisto</u>				2.243	-1.884	233	.061
turvallinen	102	.5402	.2277				
turvaton	133	.4806	.2497				
<u>Naiset</u>				.698	-.806	115	.422
turvallinen	54	.5222	.2468				
turvaton	63	.4839	.2647				
<u>Miehet</u>				.2.529	-1.967	116	.052
turvallinen	48	.5604	.2047				
turvaton	70	.4776	.2373				

Levenen testin F-arvot eivät ole tilastollisesti merkitseviä, joten vertailtavien ryhmien varianssit ovat yhtä suuret.

Lapsilähtöisen kasvatuksen yhteyttä 27-vuotiaiden parisuhdeidentiteettiin tutkittiin kaksisuuntaisella varianssianalyysillä; analyysiin sisällytettiin myös sukupuoli. Analyysiin osallistui 260 tutkimushenkilöä (132 naista ja 128 miestä). Sukupuolen ja 27-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin yhdysvaikutusta ei löytynyt ($F(3) = .335$, $p = .800$). Myöskään päävaikutukset eivät osoittautuneet merkitseviksi kumpanakaan ajankohtana parisuhdeidentiteetin ($F(3) = .600$, $p = .616$) eikä sukupuolen ($F(1) = .162$, $p = .688$)

osalta, joten lapsilähtöisellä kasvatuksella ei tässä aineistossa ole yhteyttä 27-vuotiaiden parisuhdeidentiteettiin kummallakaan sukupuolella.

Vastoin odotuksia vanhempien avioerolla ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä parisuhteen laatuun. Taulukosta 13 on nähtävissä χ^2 -testisuureiden arvot vapausasteineen sekä p-arvot vanhempien avioeron ja parisuhteen laadun, suhdetyypin, kiintymystyylin sekä parisuhdeidentiteetin välisistä yhteyksistä. Vanhempien ero ei ennustanut kiintymystyyliä aikuisena eikä 27- eikä 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteettiä. Vaikka χ^2 -testi ei osoittanut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä vanhempien avioeron ja 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin välillä ($\chi^2(3) = 5.380$, $p = .146$), jäännöstermit antoivat viitteitä siitä, tutkittavat, joiden vanhemmat olivat eronneet, olivat 36-vuotiaana satunnaista useammin identiteetiltään epäselviä (sovitettu jäännös 2.2) kuin tutkittavat, joiden vanhemmat eivät olleet eronneet. Sukupuolten tarkastelu erikseen osoitti, että edellä kuvattu riippuvuus tuli esiin ainoastaan miesten aineistossa (sovitettu jäännös 2.4).

Taulukko 13: Vanhempien avioero yhteys parisuhteen laatuun, suhdetyypiin, parisuhdeidentiteettiin ja kiintymystyyliin aikuisena.

	N	Vanhempien ero E / K	F	df	p
<u>Parisuhteen laatu</u>				3	
koko aineisto	300	238 / 62	2.730		.435
naiset	146	116 / 30	.483		.923
miehet	154	122 / 32	6.201		.102
<u>Avio/avoliitto</u>				1	
koko aineisto	240	188 / 52	.314		.575
naiset	115	90 / 25	.413		.521
miehet	125	98 / 27	.023		.878
<u>Parisuhdeidentiteetti 27-v.</u>				3	
koko aineisto	259	206 / 53	.785		.853
naiset	132	108 / 24	.587		.889
miehet	127	98 / 29	1.272		.736
<u>Parisuhdeidentiteetti 36-v.</u>				3	
koko aineisto	273	215 / 58	5.380		.146
naiset	135	105 / 30	.655		.884
miehet	138	110 / 28	6.948		.074
<u>Kiintymystyyli</u>				1	
koko aineisto	260	240 / 56	1.395		.238
naiset	128	98 / 30	.029		.865
miehet	132	106 / 26	2.242		.134

POHDINTA

Tutkielmani tavoitteena oli tarkastella, kuinka parisuhdeidentiteetti ja parisuhteen laatu liittyvät toisiinsa, ja tutkia, onko lapsuudenkodin kasvatuskäytännöillä merkitystä aikuisiän intiimisuhteisiin. Tutkimuksissa on havaittu kasvatuskäytäntöjen ulottuminen parisuhteen laatuun (esim. Conger ym., 2000; Bartle-Haring & Sabatelli, 1998), minkä vuoksi oletin, että lapsilähtöisellä kasvatuksella olisi yhteys parisuhteen laatuun myös tässä aineistossa. Vastoin oletuksia tätä yhteyttä ei ollut havaittavissa. On huomioitava, ettei lapsilähtöisyyden määrittäminen ei ollut yhdenmukaista Congerin ym. (2000) ja Bartle-Haringin tutkimusten kanssa. Erilainen tulos aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna (Conger ym., 2000; Bartle-Haring & Sabatelli, 1998) saattaa johtua myös kulttuuritekijöistä: lapsilähtöisen kasvatuksen käsittäminen voi olla erilaista eri kulttuureissa eikä siihen –kuten ei parisuhteen laadunkaan määrittämiseen– ole olemassa yksiselitteitä standardoitua mittaria.

Lapsuudenkodin kasvatus antoi kuitenkin joitakin eväitä myöhemmille ihmissuhteille tässäkin tutkimuksessa. Lapsilähtöisesti kasvatetut miehet olivat taipuvaisia luomaan vakiintuneita parisuhteita, sillä he olivat merkitsevästi useammin avio- kuin avoliitossa. Lapsen tarpeet huomioiva kasvatusote on todennäköisesti onnistunut luomaan aikuisuuteen ulottuvan terveen suhtautumistavan läheisiin ihmisiin, sillä lapsilähtöinen kasvatus oli miehillä suuntaa-antavasti yhteydessä myös turvalliseen kiintymystyyliin aikuisena. Naisilla vastaavia yhteyksiä ei tullut ilmi, mikä herättää kysymyksen siitä, onko naisten ja miesten kasvatuskäytännöissä joitakin eroja, mitkä eivät selity lapsilähtöisyyden määrällä. Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa tutkia, ovatko vanhempien tyttöihin ja poikiin kohdistamat odotukset erilaisia; näillä rooliodotuksilla saattaisi olla merkitystä läheisissä ihmissuhteissa vielä aikuisiässäkin.

Vanhempien avioerolla ei ollut yhteyttä parisuhteen laatuun, toisin kuin aikaisempien tutkimusten perusteella oletin (esim. Bolgar ym., 1995; Amato, 1996; Amato & Booth, 1996; Sanders ym., 1999; Feng ym., 1999; Wolfinger, 2000). Tulos saattaa selittyä sillä, että vanhempien avioeron yhteys parisuhteeseen on harvoin suora, eikä tässä tutkielmassa ole huomioitu mahdollisia välittäviä tai muuntavia tekijöitä.

Esimerkiksi Amaton (1996) tutkimuksessa ongelmakäyttäytyminen toimi välittävänä tekijänä vanhempien avioeron ja parisuhteen laadun välillä.

Oletin, että parisuhteen laadun, kiintymystyylin ja parisuhdeidentiteetin välillä esiintyisi riippuvuutta, ja muuttajat kietoutuivatkin toisiinsa mielenkiintoisella tavalla. Pitkittäistutkimusaineiston ansiosta oli mahdollista tarkastella 36-vuotiaiden parisuhteen laatuun suhteessa 27- ja 36-vuotiaiden parisuhdeidentiteetin. Parisuhdeidentiteetin yhteys parisuhteen laatuun oli joiltakin osin erilainen miehillä ja naisilla. Miehillä omaksuttu identiteetti ja vähäinen saavutettu identiteetti 27-vuotiaana olivat yhteydessä hyvään parisuhteen laatuun 36-vuotiaana. Aineistonkeruun seuraavaan kertaan mennessä oli tältä osin havaittavissa mielenkiintoinen siirtymä, sillä 36-vuotiaana hyvässä parisuhteessa elävät miehet olivat identiteetiltään diffuuseja, mikä tarkoittaa, että 36-vuotiaana hyvässä parisuhteessa elävien miesten parisuhdeidentiteetin kehityksen suunta on ollut regressiivinen ($F \rightarrow D$; Waterman, 1999). Krogerin (1995) mukaan kyseinen siirtymä kuvaa identiteetin regressiota järjestäytymättömyyteen. Ymmärrettävämmäksi tuloksen tekee se, että epäselvä identiteetti 36-vuotiaana ja parisuhteen hyvä laatu esiintyivät miehillä yhdessä turvallisen kiintymystyylin kanssa. Tuloksesta voidaan päätellä, että kun läheinen suhde koetaan turvalliseksi, ei ”itsestään selviä” asioita ole tarpeen kyseenalaistaa. Voi siis olla, että turvallinen kiintymys sallii tämänkaltaisen regressiivisen kehityksen parisuhdeidentiteetissä. Tulos saattaa myös kertoa siitä, että puolisoiden välinen arki on toimivaa, mahdollisesti perustuen lapsuuden kodin arvoille, joita ei nykyelämäntilanteessa ole tarpeen miettiä. 36-vuotiaana yksilö on ehtinyt luoda myös työuraansa ja saada mahdollisuuksia ammatilliseen etenemiseen, ja lisäksi useimmilla on vähintään kouluikäisiä lapsia. Saattaa olla, että parisuhde ja siihen liittyvät käsitykset jäävät vanhemmuuden tuomien roolien ja työelämän tarjoamien mahdollisuuksien ja vaatimusten myötä taka-alalle. Tutkittavien vanhemmus- ja ammatti-identiteettejä ei tässä tutkielmassa kuitenkaan huomioitu.

Naisilla mikään identiteettistatus 27-vuotiaana ei ennustanut hyvää parisuhteen laatua 9 vuotta myöhemmin, mutta omaksuttu identiteetti 36-vuotiaana oli, kuten oletin, yhteydessä hyvään parisuhteeseen. Kodin arvojen merkitys yksilön omille ihmissuhteille on ehkä tullut ajankohtaiseksi, kun yksilö joutuu itse kasvattajana vastakkain sen kanssa, millaisia kokemuksia läheisistä suhteista haluaa omille lapsilleen välittää. Tulos

saattaa viitata siihen, että päävastuu vuorovaikutustaitojen välittämisestä jälkikasvulle, kuuluu naiselle.

Molemmille sukupuolille oli yhteistä se, ettei hyvään parisuhteeseen kuulunut identiteetin pohdinta. Marcian (1966) luokittelussa pohdinta ilmentää kriisiä, joten on luonnolliselta, ettei se ole läsnä hyväksi arvioidussa parisuhteessa. Hyvälaatuisessa parisuhteessa eläville naisille ja miehille oli yhteistä omaksutun identiteetin esiintyminen joko 27- (miehet) tai 36-vuotiaana (naiset). Kodin tai vastaavan tärkeän vaikuttimen tiedostaminen jossakin elämänvaiheessa, ja täten mahdollisesti omaksuttujen arvojen läsnäolo arkipäivässä, vaikuttavat tutkielman perusteella suotuisilta parisuhteen laadun kannalta. Eriksonin (1968, 1980) mukaan varhaisaikuisuuden kehitystehtävän suotuisaan ratkaisuun liittyy kyky läheisten ja kestävien ihmissuhteiden muodostamiseen: saattaa siis olla, että parisuhteen arvoja tiedostetaan intensiivisemmin 27-vuotiaana elämänvaiheeseen liittyen. Täten 27-vuotiaan omaksuttu parisuhdeidentiteetti saattaisi ilmentää kehitystehtävän ajankohtaisuutta tai suotuisaa ratkaisua. Omaksuttujen arvojen puuttumisella näyttää puolestaan olevan epäsuotuisa vaikutus myös parisuhteen laatuun, sillä molemmilla sukupuolilla omaksutun identiteetin vähäisyys 27-vuotiaana oli yhteydessä (naisilla viitteenomaisesti) parisuhteen huonoon laatuun 36-vuotiaana. On kuitenkin huomioitava, että parisuhteen laatua 27-vuotiaana ei tiedetä, mikä rajoittaa tulosten tulkintaa ja uusien hypoteesien vetämistä. Olisi ollut kiinnostavaa tutkia, esiintyikö 27-vuotiaana identiteettinsä saavuttaneiden miesten parisuhteessa esiintynyt ongelmia jo tuolloin, vai onko saavutettu parisuhdeidentiteetti esiintynyt 27-vuotiaana yhdessä hyvälaatuisen parisuhteen kanssa, mikä saattaisi ilmentää kehitystehtävän suotuisaa ratkaisua yhdenmukaisesti nykyisen teoriatiedon kanssa. Kroger (1995) ja Waterman (1999) oletivat, että siirtymä saavutetusta identiteetistä etsivään identiteettiin ($A \rightarrow M$) kuvaisi arvojen ja asenteiden jatkuvaa uudelleenarviointia. Tulokset antoivat viitteitä siitä, että tämän kaltaista siirtymää esiintyi miehillä, jotka elivät 36-vuotiaana huonolaatuisessa parisuhteessa. Tulos on yhdenmukainen Krogerin (1995) näkemyksen kanssa, jonka mukaan tällainen siirtymä saattaa ilmentää tyytymättömyyttä nykyiseen tilanteeseen. Olisikin mielenkiintoista selvittää, onko näiden tutkittavien parisuhdeidentiteetti Lapsesta aikuiseksi -tutkimuksen seuraavassa aineistonkeruuvaiheessa (vuonna 2000, 42-vuotiaana) palannut takaisin saavutettuun identiteettiin.

Naimattomat naiset sen sijaan olivat 36-vuotiaana identiteettinsä saavuttaneita. 27-vuotiaana näiden naisten identiteetti oli ollut epäselvä. Watermanin (1999) määritelmän mukaan tämä identiteetin kehityksen suunta on progressiivista. Keskeinen tekijä tämän kaltaiseen identiteetin ja parisuhteen yhteen nivoutumiseen on todennäköisesti turvaton kiintymystyyli (vrt. hyvälaatuisessa suhteessa elävät miehet). On mahdollista, etteivät turvattomasti kiintyneet ole pystyneet luomaan läheisiä ihmissuhteita ovat rakentaneet itselleen itsenäisesti elävän naisen identiteettiä. Naimattomana pysymisen taustavaikuttajana saattaa olla myös kompleksisuutta persoonallisuuden syvemmissä rakenteissa, missä myös turvattomalla kiintymyksellä on osansa. Tutkielmassa ei huomioitu yksilön persoonallisuutta ja defenssimekanismeja, mitkä saattaisivat tuoda lisää ymmärrystä tämän kaltaiseen elämänsuhteen ja parisuhdeidentiteetin kehityksen suuntaan.

Marcian (1966) teoriaa on kritisoitu mm. siitä, että se liittyy pääasiassa nuoruusikässä tapahtuvaan identiteetin muodostukseen. Lisäksi useimpien Marcian statusmallia hyödyntäneiden tutkimusten tutkimusjoukko on muodostunut opiskelijoista (Van Hoof, 1999), mikä on johtanut siihen, että myös pitkittäistutkimuksissa tutkimusjoukot muodostuvat pääasiassa nuorista tai nuorista aikuisista (lukuunottamatta Pulkkinen ja Kokon (2000) tutkimusta). Läheiset ihmissuhteet kuuluvat kuitenkin yksilönkehitykseen läpi elämän, ja siksi parisuhdeidentiteetin tutkiminen suhteessa yksilön läheisiin suhteisiin ja elämänsuhteen sekä kehitystehtäviin (Erikson, 1968, 1980) myös vanhemmilla tutkittavilla saattaisi lisätä ymmärrystä identiteetin jatkuvasta kehityksestä.

Tutkielmani tulokset asettavat kyseenalaiseksi Marcian (1966) mallin mukaisen identiteetin kehityksen, sillä tarkasteltuna suhteessa kontekstiin (parisuhteen laatu), saavutettu identiteetti ei vaikuta ilmentävän identiteetin kehityksen suotuisaa suuntaa tai olevan identiteetin kehityksen ”päätepiste”, kuten Meeus ym. (1999) oletivat. On hämmästyttävää, että parisuhdeidentiteettiä on pääasiassa tarkasteltu irrallaan sen olennaisesta kontekstista, parisuhteesta. Identiteettiteorian peruselementti, kiintymystyyli, on myös jätetty huomiotta tässä yhteydessä, vaikka aikuisten kiintymystyyliä on tutkittu runsaasti (Feeney ym., 1993; Vollig, Notaro & Larsen, 1998; Kirkpartik & Davis, 1994; Männikkö, 1997, 1999, 2001). Turvalliseen kiintymykseen liittyneenä epäselvä parisuhdeidentiteetti ei välttämättä kuvaa identiteetin hajaannusta, vaan saattaa sen sijaan liittyä laadultaan hyvään ja kestäväseen parisuhteeseen.

Turvattoman kiintymyksen kanssa ongelmat läheisissä ihmissuhteissa saattavat olla yhteydessä myös identiteetin hajanaisuuteen. Tutkielmani perusteella voidaan olettaa, ettei Marcian (1966) statusmalli nykyisessä muodossa pysty kuvaamaan riittävästi identiteetin kehitystä parisuhdeidentiteetin osalta. Parisuhdeidentiteetin ymmärtämiseksi olisi tarpeen selvittää myös puolisoiden identiteetti, sillä identiteetin kehitys saattaa rakentua myös suhteessa puolison identiteettiin.

Turvallinen kiintymys oli yhteydessä hyvään parisuhteen laatuun oletusten mukaisesti. Kiintymystyylin ja parisuhteen laadun välinen yhteys oli yhdenmukainen aikaisempien tutkimusten kanssa (esim. Morrison & Goodlin-Jones, 1997; Vollig, Notaro & Larsen, 1998). Uutta tutkimustietoa kiintymystyylitutkimuksen osalta oli tässä tutkielmassa se, että turvallinen kiintymys vaikuttaa keskeiseltä tekijältä tutkittaessa parisuhteen laatua ja parisuhdeidentiteettiä.

Tutkielmassani on joitakin olennaisia rajoituksia. Keskeinen tulosten luotettavuuteen vaikuttanut tekijä on pieni otoskoko. Frekvenssit jäivät joissakin analyyseissa pieniksi, joten tuloksia on tulkittava varauksellisesti, Useat havaitut riippuvuudet perustuivat sovitettujen jäännösten tulkintaan, vaikka luokiteltujen muuttujien välinen yhteys ei noussut tilastollisesti merkitseväksi. Suuremmalla otoskolla muuttujien välisiä riippuvuuksia olisi voitu tarkastella luotettavammin ja tulosten yleistettävyyttä olisi parempi. Pieni otoskoko on saattanut aiheuttaa sen, etteivät kaikki mahdolliset yhteydet tulleet esiin.

Toinen olennainen puute on, että tutkimus rajoittui tarkastelamaan vain parisuhteen toista osapuolta. Molempien puolisoiden tarkastelu sallisi varmempien tulkintojen ja uusien hypoteesien vetämisen tutkimustulosten pohjalta. Esimerkiksi aikuisten kiintymykselle näyttää parisuhteen vuorovaikutuksella ja puolison kiintymystyyllillä olevan merkitystä (Cook, 2000; Kirkpatrick & Davis, 1994). Turvallisesti kiintyneillä on taipumusta hakeutua samalla tavalla kiintyneen seuraan (Kirkpatrick & Davis, 1994), mutta siitä, millaiset parisuhdeidentiteetit puolisoilla on, ei ole olemassa tutkimustietoa. Parisuhteen arvoja voidaan omaksua myös puolisoilta, mitä ei tässä tutkielmassa voitu huomioida.

Lapsilähtöistä kasvatusta määrittelevä muuttuja perustuu tutkittavilta 27-vuotiaana kerättyyn retrospektiiviseen tutkimustietoon, mikä saattaa vääristää todellisuutta. On mahdollista, että esimerkiksi suhteet vanhempiin muistetaan jälkikäteen myönteisempinä ja lisäksi suhteet vanhempiin kehittyä aikuisiällä. Myös lapsilähtöistä

kasvatusta määrittävään muuttujaan liittyy eräs olennainen rajoitus: muuttuja huomioi vain lapsilähtöisyyden määrän alhainen - korkea -dimensiolla, eikä erottele toisistaan niitä, joilla lapsilähtöisyyden tunnusmerkit ainoastaan puuttuvat (esim. positiivinen vuorovaikutus puuttuu vanhempien välillä), niistä, joiden kotikasvatuksessa on esiintynyt runsaasti negatiivisia piirteitä (esim. vanhemmat riitelevät tai käyttäytyvät väkivaltaisesti). Vanhempien riitaisan suhteen on havaittu olevan yhteydessä lapsen käyttäytymisongelmiin (Morrison & Coiro, 2000), mikä puolestaan saattaa aiheuttaa ongelmia parisuhteessa (Amato, 1996). Myös parisuhdeväkivallalla on suurempi merkitys lapsen kehitykselle kuin väkivallattomilla vanhempien välisillä konflikteilla (McNeal & Amato, 1998), joten kasvatuksen negatiivisten piirteiden huomiointi olisi todennäköisesti erotellut tutkimushenkilöitä paremmin. Fincham ja Linfield (1997) esittivät, että parisuhteen laatua olisi tarkasteltava kaksiulotteisina dimensioina, joissa positiiviset ja negatiiviset piirteet ovat erotettu toisistaan; sama periaate olisi syytä huomioida tulevaisuudessa myös lapsuudenkodin piirteiden tarkastelussa. Näin olisi mahdollista saada moniulotteisempaa tietoa kotikasvatuksen ja parisuhteen laadun välisistä yhteyksistä. Tutkielmassani myöskään parisuhteen laatua ei ole tutkittu Finchamin ja Lindfieldin (1997) ehdottamalla tavalla.

Puutteenksi voidaan mainita myös se, ettei tutkielmassa huomioitu tutkittavien muita identiteettitatuksia sekä yleistä identiteettiä, mikä olisi saattanut antaa kokonaisvaltaisemman näkemyksen tutkittavien elämästä. Kiintymystyyliä tarkasteltiin ainoastaan turvallinen - turvaton -jaottelulla, minkä vuoksi osa yksilöiden välisistä eroista jää tulematta esiin. Tässä jaottelussa mukailtiin Männikön (2001) väitöskirjatutkimuksen jaottelua siltä osin, että turvattomasti kiintyneiksi luokiteltiin myös tutkittavat, joilla turvallisen kiintymyksen lisäksi esiintyi jotakin turvatonta kiintymystyyliä tai jotka eivät kokeneet minkään kiintymystyylikuvauksen sopivan itseensä. Luokittelu ei kuitenkaan ole yhdenmukainen Männikön (2001) jaottelun kanssa.

Tutkielmani ansiona on, että sen kietoo yhteen parisuhteen laadun ja parisuhdeidentiteetin, mistä ei ole aikaisempaa tutkimustietoa. Myöskään parisuhteen laatua, kiintymystyyliä ja parisuhdeidentiteettiä ei ole tutkittu kolmen muuttujan kombinaationa. Tästä johtuen tutkielmani tuloksia ei voida verrata muihin tutkimuksiin. Tämän tutkielman perusteella voidaan myöhempiä tutkimuksia ajatellen olettaa, että ongelmiin ihmissuhteiden muodostamisessa ja ylläpitämisessä liittyisi turvaton

kiintymys yhdessä pohdintaa sisältävän identiteetin kanssa. Vastaavasti hyvään parisuhteeseen liittyvät turvallinen kiintymys ja identiteetti, johon ei sisälly pohdintaa. Parisuhteen laadun kannalta saavutettu identiteetti, mikä on Marcian viitekehystä katsoen identiteetin vahvin taso, ei ole suotuisa. Suotuisimmalta parisuhdeidentiteetiltä parisuhteen laatua ajatellen vaikuttaa omaksuttu identiteetti. Parisuhteen laadun tulisi jatkossakin olla konteksti, jota vasten parisuhdeidentiteetin tutkimus rakentuu. Parisuhdeidentiteetin ja kiintymyksen lisäksi laajemmankin näkökulman liittäminen, kuten persoonallisuuden, olisi tarpeen myös tässä aineistossa. Kinnusen ym. (2000) tutkimuksessa alhainen sovinnollisuus naisilla sekä alhainen tunnollisuus ja korkea ekstraversio miehillä oli yhteydessä eronneisuuteen. Tässä tutkimuksessa eronneet naiset olivat turvattomasti kiintyneitä ja heidän identiteettinsä oli epäselvä. Olisikin kiinnostavaa selvittää, ovatko turvattomasti kiintyneet ja identiteetiltään diffuusit naiset myös aggressiivisempia.

Tulevaisuudessa tarvitaan lisää tutkimuksia, jotta voitaisiin selvittää, kuinka identiteettiä voitaisiin tarkemmin määrittää. Tässä yhteydessä olisi tarpeen selvittää myös identiteetin sisällöllisiä rakenteita, varsinkin, kun tutkitaan identiteettiä aikuisena, jolloin identiteetin pysyvyyden on havaittu lisääntyvän (Meeus ym., 1999; Pulkkinen & Kokko, 2000). Esimerkiksi Krogerin (1995) kuvaamat regressiivisen kehityksen suunnat saattavat saada erilaisen merkityksen vanhemmilla tutkimushenkilöillä kuin yliopisto-opiskelijoilla. Parisuhteen laadun, parisuhdeidentiteetin ja kiintymyksen kokonaisvaltaista ymmärtämistä varten olisi saatava pitkittäistutkimustuloksia. Irrallinen parisuhdeidentiteetin määrittäminen ei riitä, jos halutaan ymmärtää identiteetin kehityksen polkuja.

LÄHTEET:

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*.
- Amato, P. R. (1996). Explaining the intergenerational transmission of divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 356-365.
- Amato, P. R. & Booth, A. (1996). A prospective study divorce and parent-child relationship. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 356-365.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Bartle-Haring, S. & Sabatelli, R. (1998). An intergenerational examinations of patterns of individual and family adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 60, 903-911.
- Benoit, D. & Parker (1994). Stability and transmission of attachment across three generations. *Child Development*, 65, 1444-1456.
- Berzonsky, M. D. & Adams, G. R. (1999). Reevaluating the identity status paradigm: Still useful after 35 years. *Developmental Review*, 19, 557-590.
- Bolgar, R., Zweig-Frank, H & Paris, J. (1995). Childhood antecedents of interpersonal problems in young adult children of divorce. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 34, 143-150.
- Bowlby, J. (1988, reprint 1993). A secure base: clinical applications of attachment theory.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Conger, R. D., Cui, M., Bryant, C. M. & Elder, G. H. Jr. (2000). Competence in early adult romantic relationship: A developmental perspective on family influence. *Journal of Family Psychology*, 14, 304-326.
- Cook, W. L. (2000). Understanding attachment security in family context. *Journal of Personality and Family Psychology*, 78, 285-294.

- Erikson, E. H. (1980). *Identity and the life-cycle*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.
- Esterberg, K. G. & Moen, P. (1994): Transition to divorce: A life-course approach to women's marital duration and dissolution. *Sociological Quarterly*, 35, 289-308.
- Feng, D., Giarusso, R., Bengtson, V. & Frye, N. (1999). Intergenerational transmission of marital quality and marital instability. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 451-463.
- Feeney, J. A., Noller, P. & Patty, J. (1993). Adolescents' interactions with the opposite sex: influence of attachment style and gender. *Journal of Adolescence*, 16, 169-186.
- Glenn, N. D. (1998). The course of marital success and failure in five American 10-year marriage cohorts. *Journal of Marriage and the Family*, 60, 569-576.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Heaton, T. B. & Albrecht, S. L. (1991). Stable unhappy marriages. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 747-759.
- Kinnunen, U., Rytönen, O., Miettinen, N. & Pulkkinen, L. (2000). Persoonallisuus ja parisuhde: persoonallisuuden piirteet parisuhteen laadun ja pysyvyyden ennustajina. *Psykologia*, 35, 332-345.
- Kirkpatrick, L. A. & Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.
- Kettunen, N., Krats, S. & Kinnunen, U. (1996). Parisuhde ja lasten kasvattaminen. Teoksessa L. Pulkkinen (toim.). *Lapsesta aikuiseksi* (s. 74-89). Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Knoester, C. & Booth, A. (2000). Barriers to divorce. *Journal of Family Issues*, 21, 78-100.
- Kokko, K. & Pulkkinen, L. (2000). Aggression in childhood and long-term unemployment in adulthood: a cycle of maladaptation and some protective factors. *Developmental Psychology*, 36, 463-472.
- Kroger, J. (1996). Identity, regression and development. *Journal of Adolescence*, 19, 203-222.
- Levinger, G. (1976). A social psychological perspective on marital dissolution. *Journal of Social Issues*, 32, 21-47.

- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
- McNeal, C. & Amato, P. R. (1998). Parents marital violence. *Journal of Family Issues*, 19, 123-140.
- Meeus, W., Iedema, J., Helsen, M. & Vollebergh, W. (1999). Patterns of adolescent identity development: Review of literature and longitudinal analysis. *Developmental Review*, 19, 419-461.
- Männikkö, K. (1997). Aikuisten kiintymystyylien määrittäminen itsearviointimenetelmällä ja niiden yhteydet sosiaalisen vuorovaikutuksen laatuun. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto
- Männikkö, K. (1999). Miten aikuisen kiintymystyylin voi määrittää? *Psykologia*, 34, 199-209.
- Männikkö, K. (2001). Adult attachment styles: A person-oriented approach. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto.
- Nummenmaa, T., Konttinen, R., Kuusinen, J. & Leskinen, E. (1997). *Tutkimusaineiston analyysi*. Porvoo: WSOY.
- Pulkkinen, L. (1982). Self-control and continuity from childhood to late adolescence. Teoksessa P. B. Baltes & O. G. Brim, Jr. (toim.). *Life-span development and behavior*, Vol. 4 (s. 63-105). Orlando, FL: Academic Press.
- Pulkkinen, L. & Kokko, K. (2000). Identity development in adulthood: A longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, 34, 445-470.
- Sanders, M.R., Halford, W.K. & Behrens, B.C. (1999). Parental divorce and premarital couple communication. *Journal of Family Psychology*, 13, 60-74.
- Sinkkonen, M. & Pulkkinen, L. (1996). Elämänrakenne parhaassa aikuisiässä. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja, 333.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28.
- Thompson, E. & Coella, U. (1992). Cohabitation and marital stability: Quality or commitment? *Journal of Marriage and the Family*, 52, 259-268.
- Tolkki-Nikkonen, M. (1990). *Parisuhde, perhesuhde, olosuhde. Mikä pitää avioliiton koossa 15 vuoden jälkeen*. Helsinki: Gaudeamus.

- Van Hoof, A. (1999). Identity status field re-reviewed. *Developmental Review, 19*, 497-556.
- Volling, B. L., Notaro, P. C. & Larsen, J. J. (1998) Adult attachment styles: Relations with emotional well-being, marriage, and parenting (a). *Family Relations, 47*, 355-367.
- Waterman, A. S. (1999). Identity, identity statuses, and identity status development: A contemporary statement. *Developmental Review, 19*, 591-621.
- Wolfinger, N. H. (2000). Beyond the intergenerational transmission of divorce. *Journal of Family Issues, 21*, 1061-1087.

